

Smo pripravljeni?

Malokdo med nami si ubija glavo z vprašanji, ki se nam ne zdijo važna in »aktualna« za bližnjo bodočnost. Nobene pažnje ne obračamo, kakor otroci, na tisto, kar bi se šele moglo zgoditi in ravnodušni smo, kakor da smo vsako nevarnost odstranili že s tem, da se za njo sploh ne zanimamo. Tako delamo po večini v svojih lastnih zadevah, skoro še bolj smo pa lahkomišljeni v javnih zadevah. Pri treznem preudarku moramo priznati, da je tako ravnanje zelo neumno in v javnih zadevah celo zločinsko. Nemarnež bi bil oni, ki bi n. pr. postavljajal strelovod šele takrat, ko so se na nebu že zbrali pogubonosni oblaki.

Slovenski gasilci opravljamo javno službo. Ne smemo biti nemarneži, ki ne bi pravočasno mislili na tisto, kar bi moglo priti, in ne smemo biti ravnodušni, da bi nevarnosti ne videli. Zločinci bi bili, če se ne bi pravočasno in dobro pripravili, da varujemo imetje in tudi življenje svojih bližnjih, sosedov in bratov, v težkih trenutkih, ki bi mogli kdaj priti; zločin bi zakrivali, če jih ne bi opozorili na ono, kar jim bo morda potrebno, in če jih ne bi poučili, kaj je mogoče storiti, da se zmanjšata nevarnost in gorje.

Naše priprave morajo biti zelo, zelo mnogostranske in se bomo morali o njih še večkrat pogovarjati. Danes se pomenimo na kratko o tem, kako bomo sebe in vse naše vzgojili in pomagali vzgojiti za pasivno brambo.

Glede pasivne brambe je večina nas in večji del našega naroda prepričan, da bo mogoče v primeru nujne potrebe in velike nevarnosti pravočasno napraviti in pripraviti, kar je treba. Tako mišljenje je seveda napačno, kakor bi bilo napačno čakati z vežbanjem in šolanjem vojaštva do takrat, ko bi sovražnik že napadel in prekoračil naše meje. Vloga letalstva in iz letal vrženih zažigalnih ali rušilnih bomb in bomb z bojnimi strupi v morebitni bodoči vojni, nam nalaga, da začnemo in po načrtu vzgajamo sebe in svoje in ves narod za samoobrambo, za pasivno brambo.

Kakšne cilje naj ima ta vzgoja? — Vsak državljani, oziroma vsak prebivalec, tako v mestu kakor na deželi, mora biti dobro poučen in trdno prepričan, da je njegova dolžnost napram sebi samemu, svojem in skupnosti se že v mirnih časih dobro seznaniti in poučiti o osnovah dobro urejene pasivne brambe, da mu bodo najnujnejša navodila prešla v meso in kri. Vsak in vsi moramo biti natančno in v vseh podrobnostih poučeni in izvežbani v pasivni brambi; vse mora vsakdo znati tako dobro, kakor vojak svoje vaje s puško in osnovna pravila za napad in brambo. Vsakdo se mora zavedati pretečih nevarnosti, poznati pa tudi mora primerna sredstva proti njim in jih v nevarnosti pravilno uporabljati. Sporedno z moralno mora iti tehnična priprava.

Smernice za vzgojo imamo v izkušnjah iz današnjih vojn in bi morale biti vsebovane v tejle ugotovitvi: Varnostne priprave in ukrepi morajo

vsem sodelujočim priti v meso in kri, če hočemo, da jih bodo v trenutku neposredne nevarnosti uporabljali hitro in smotreno. Če je izvrševanje varnostnih priprav in ukrepov popolnoma zasigurano, bomo ostali mirnejši, ne bomo se dali begati in bomo tako zelo omilili nevarnost pred veliko nesrečo.

Predvsem je torej treba ljudi — moške, ženske in otroke — vzgojiti za kolikor mogoče popolno disciplino pri pasivni brambi, za brezpogojno pokorščino v izvrševanju odredb, ki jih izda vodstvo pasivne brambe in njeni organi. Ta pokorščina mora temeljiti v spoznanju, da je skupna bramba najboljša samobramba, da pa je skupna bramba mogoča le, če vsi enotno in po načrtu delamo.

V življenju občudujemo moške in žene, ki v trenutkih grozeče velike nevarnosti ohranijo prisebnost, se na videz hladnokrvno in z neustrašenim pogumom odločijo za pravilno dejanje ter tako mnoge obvarujejo nesreče in mnogim rešijo življenje. Take ljudi imenujemo junaške, srčne. Taki ljudje navadno ne čutijo nič drugega, ko drugi, največkrat se nevarnosti celo bolj zavedajo ko drugi, vendar imajo taki junaški in srčni ljudje v sebi mnogo samopremagovanja in ohranijo tudi v razburljivih trenutkih mirno kri, prisotnost duha in preudarnost v dejanju.

Res je, da ne moremo velike množice vzgojiti in napraviti za množico samih junakov, vendar moremo s smotreno vzgojo posameznike in cele množice navaditi, da se v nujni potrebi že iz navade, sami od sebe ravna po tistem, česar so se naučili ali navadili. Če se v trenutku napada iz zraka vsaj večina ogroženih ravna po navodilih vodstva pasivne brambe, bo mogoče preprečiti prevelik strah in paniko in s tem veliko nesrečo, ker bo tista večina močno vplivala na ostale, jih pomirila in jim dala zavest, da je za njihovo varnost preskrbljeno. Kakor pa lahko v takih trenutkih en sam srčen in trezno misleč človek vpliva s svojo hladnokrvnostjo in odločnostjo na stotine drugih in jih pritegne k sodelovanju, tako lahko na drugi strani en sam strahopetec ali nekdo, ki ne pozna bistva pasivne brambe in njenih priprav, v odločilnih trenutkih preplaši in zmede mnogo drugih in tako onemogoči vsako delo. Čim več bomo imeli za pasivno brambo pravilno in dobro vzgojenih gasilcev in drugih, tem lažje bomo v resnih primerih opravili svoje dolžnosti in tem manj nas bodo mogli posamezni strahopetci in nepokorneži ovirati pri uporabi varnostnih priprav in ukrepov ter pri delu za skupnost.

V povedanem vidimo, da mora biti *naša vzgoja za pasivno brambo predvsem duševna*. Imeti moramo mnogo takih, ki bodo smatrali za svojo sveto dolžnost, dobro in natančno poznati osnovo in vsa opravila pasivne brambe in ki bodo vse varnostne priprave in ukrepe izvrševali natančno in vestno ter v popolni zavesti, da delajo za skupnost.

Pripravimo se torej, ker še nismo pripravljeni! Za zgled, kako težko je naše delo in kako majhni so uspehi, naj nam bo — Poljska. Gorje, strašno gorje je prišlo nad to deželo in nad poljski narod in meščani in kmetje, stari in mladi, žene in otroci so morali umirati, ker obramba proti napadom iz zraka ni bila zadosti pripravljena. Poljska pasivna bramba (»Liga Obrony Powietrznej i Przeciwigazowej Polska«) je delovala in pripravljala poljski narod 15 dolgih let na težke dneve, ki so prišli letos v septembru. Leta 1933, torej pred šestimi leti, je poljska »Liga« z velikim zaletom sistematično in dosledno v neštetih središčih

in šolah začela vzgajati za pasivno brambo. Vsakega posameznega meščana in kmeta so poučevali, vsem so predočevali nevarnosti napada iz zraka in jih vežbali v uporabi sredstev za obrambo. Poučevanje in vzgoja ljudi k disciplini sta bili glavni nalogi te organizacije. V letošnji avgustovi številki svojega glasila »Lot i O. P. L. G. Polski« je poljska liga v nekem članku še ugotovila, da je te svoje naloge opravila, da je narod pripravljen za pasivno brambo. Pa se je zgodilo mesec pozneje in smo čitali, kako je pasivna bramba vsaj v večjih mestih slabo delovala, ker ni bila pripravljena, in da je nesreča radi tega bila še večja. Če je veliki poljski narod s 15 letnim trudom dosegel tako malo, kdaj bomo mi, majhen narod, iz lastnih moči vzgojeni in pripravljeni za pasivno brambo?!

Zato pojdemo hitro na delo in pripravimo se!

Službene vesti

Vesti starešinstva Gasilske zveze

Iz 71. seje zvezinega starešinstva dne 2. avgusta t. l. — Odobreni sta bili poročili o administrativnem in blagajniškem poslovanju. — Posebna strokovna komisija je preizkusila gasilni aparat »Union R. 8« in štiri vrste aparatov, ki jih je izdelala tovarna železniških vozov v Slavovskem Brodu. Za vse preizkušene aparate je bilo tvrdkama izdano uverjenje.

Starešinstvo je ponovno razpravljalo o ponudbi tvrdke »Bata« iz Borovega o dobavi civilnih mask »Nebojša«. Sklenjeno je bilo, da se naprosi inspekcija državne brambe, naj maske preizkusi in izda o njih strokovno mnenje. (Batine civilne maske torej še niso od gasilske zveze potrjene in naj jih gasilske čete še ne naročajo in kupujejo. — Opomba uredništva.)

Ministrstvo za telesno vzgojo naroda je potrdilo sklepne račune za poslovni leti 1937/38 in 1938/39, pa tudi proračun zveze za l. 1939/40.

Ponovno je zvezino starešinstvo razpravljalo o tiskanju in založbi novih tiskovin za statistična poročila, vendar končnega sklepa ni storilo, ker se bo o zadevi ponovno razpravljalo, ko bo predložen točen načrt za te tiskovine.

Ministrstvo za telesno vzgojo naroda je zahtevalo od zveze, naj zbere in mu predloži pripombe k že veljavnim »navodilom za preprečevanje in gašenje požarov«, ker bo izšla nova izdaja. Zveza je te podatke zbrala in jih predložila ministrstvu.

Starešinstvo je vzelo na znanje poročilo o strokovnih gasilskih tečajih, ki jih je priredila gasilsko zajednica vrbaske banovine.

Sklenjeno je bilo, da se zberejo vsi podatki, ki bi bili potrebni za filmanje vseh prireditev na gasilskem kongresu v Ljubljani.

Z zvezinim zaslužnim križcem 2. stopnje se odlikujejo člani kongresnega odbora v Ljubljani, ki že imajo zvezin križec 3. stopnje, in sicer: Mežek Franc, Japelj Pavle, Rupnik Jože, ing. Dolenc Franc, Ivanc Boris, dr. Šmaid Albin, Kesler Alfonz, Dolinar Josip, Lah Miha in Mikuž Zdravko. — Z zaslužnim križcem 3. stopnje se odlikujejo: Šlehta Srečko, Hlastan Slavko, Presetnik Ivan, Erjavec Leopold, Hvale Jože, Kermauner Ivo, Snoj Ivan, Dolinar Franc, Langus Jože, Kos Anton, Čeč Vilko, Vidic Ciril in Rasperger Anton.

Pripravlja se novi sanitetni zakon. Zveza bo za ta zakon predložila svoje predloge, da bi v njem bila tudi določila, ki se tičejo gasilstva.

Industrijski gasilski četi Bon v Veliki Kikindi se dovoli nositi znak »LB« (Livnica Bon).

Rešene so bile še nekatere zadeve manjše važnosti.

Iz 72. seje zvezinega starešinstva dne 14. in 15. oktobra 1939. — Po odobritvi zapisnika zadnje seje in po odobritvi administrativnega in blagajniškega poročila, je starešinstvo reševalo najprej nekatere važne zadeve, ki so bile v zvezi z gasilskim kongresom v Ljubljani. Tako je bilo sklenjeno, da se plačajo stroški, ki so bili napravljeni v zvezi s pogostitvijo zastopnikov inozemskih gasilskih organizacij na kongresu v Ljubljani iz podpore, ki jo dobi slovenska gasilska zajednica za kongres.

Gasilska zajednica za dravsko banovino je prosila, da se ji izplačajo v zvezinem proračunu predvidene podpore za list »Gasilec« za l. 1938/39 in pa da se ji izplača ostanek podpore za gasilski kongres in poseben prispevek k stroškom za gasilsko razstavo o priliki kongresa. — Po krajši debati je bilo sklenjeno, da se bodo podpore za list »Gasilec« izplačale, ko bodo vplačana sredstva, predvidena v zvezinem proračunu, z ostankom podpore za kongres se bodo pa krili stroški, ki jih je zveza imela s kongresom v Ljubljani. Predmete z gasilske razstave v Ljubljani o priliki kongresa bo prevzela zveza, v kolikor se ti predmeti pač dajo uporabiti za stalno gasilsko razstavo. Ko se bo to izvršilo, bo zvezina uprava sklepala o prispevku za razstavo.

Gasilska zajednica za zetsko banovino v Cetinju je predložila poročilo o svojem občnem zboru ter sklepni račun za l. 1938 in proračun za leto 1939. Poročilo se je vzelo na znanje, sklepni račun in proračun sta bila potrjena.

V gasilski četi Dubrovnik že dalje časa trajajo prepiri in spori, ker je četa izključila nekatere člane. Proti izključitvi so se nezadovoljni člani že večkrat pritožili, izključeni člani so pa radi izključitve vložili tožbo proti četi na okrajno sodišče. O zadevi je moralo zvezino starešinstvo že večkrat razpravljati in je tudi bilo naročeno gasilski zajednici za zetsko banovino, da uredi prilike v gasilski četi Dubrovnik. Glede tožbe posameznih članov radi izključitve je okrajno sodišče v Dubrovniku vprašalo zvezo za mnenje. Zveza bo zahtevala od čete in zajednice pojasnilo, zakaj so bili člani, ki se pritožujejo, izključeni, okrajno sodišče v Dubrovniku bo pa opozorilo na določila § 16. in toč. 10. § 19. zakona o organizaciji gasilstva, ki vsebujejo določbo glede izključitve članov.

Tvrdba Elektroproizvod v Zagrebu je izdelala posebno ročno sireno za alarm in prosi, da se sirena preizkusi in odobri. Sireno že preizkuša mestna uprava v Beogradu za svojo pasivno brambo, zveza jo bo pa preizkusila po posebni komisiji, ki jo odredi starešina zveze.

Tvrdba Bata v Borovem je zopet ponudila v odobritev svojo ceneno masko »Nebojša« in prosi, da bi zveza nakup iste priporočila svojim edinicam. Ker inspekcija državne brambe še ni dala svojega mnenja, se ni moglo o zadevi končno sklepati, vendar je bilo sklenjeno, da se zainteresirajo domače tvrdke za izdelavo cedilnikov k maskam, ki varujejo tudi proti ogljikovemu monoksidu.

Zastopstva inozemskih organizacij, ki so prisostvovala gasilskemu kongresu v Ljubljani, so se zahvalila za prisrčen sprejem in gostoljub-

nost v času bivanja v Jugoslaviji. Tako je italijansko ministrstvo no-
tranjih poslov poslalo tako pismeno zahvalo, iz Nemčije in Madžarske
pa so zahvalo poslale gasilske organizacije.

Gasilski zajednici za vrbasko in drinsko banovino sta imeli posebne
tečaje za častnike gasilskih čet ter sta o teh tečajih predložili posebni
poročili.

Pravilnik o gasilski službi pri pasivni brambi ne odgovarja popol-
noma predpisom zakona o organizaciji gasilstva in drugim predpisom
gasilske službe. Zato bi bilo potrebno, spremeniti ga. Vrhovni inšpektor
gasilske službe Pintar je glede sprememb predložil podrobne predloge,
o katerih so člani starešinstva dalje časa razpravljali. Zveza bo svoje
predloge za spremembo pravilnika predložila na pristojno mesto s prošnjo,
da se uveljavijo kot dopolnilo. — V zvezi s tem pravilnikom je bila tudi
daljša razprava o oprostitvi gasilcev od vojaške službe in težkočah, ki
se pri predlogih o oprostitvi javljajo. Zadevo bo proučila posebna komi-
sija in predložila v najkrajšem času svoje predloge. — Obenem je zve-
zino starešinstvo sklenilo *opozoriti vse gasilske edinice na določila čl. 10
in 15 pravilnika o gasilski službi pri pasivni brambi. (Čl. 10 pravilnika
vsebuje določila glede sestavljanja načrtov o požarni zaščiti, glede vod-
stva seznamov obveznikov in pa glede sestave pismenih navodil. Čl. 15
vsebuje določilo, da je treba gotove posle takoj opraviti kot zelo nujne. —
Opomba uredništva.)*

Film, na katerem so posnete prireditve gasilskega kongresa v Ljub-
ljani, je izdelan in je starešinstvo zveze sklenilo kupiti eno kopijo.

Podstarešina zveze Svoboda je predložil in utemeljeval predlog o
združitvi gasilskih zajednic za savsko in primorsko banovino v eno za-
jednico s sedežem v Zagrebu. Obe banovini sta sedaj združeni v novo
hrvaško banovino in primorske banovine ni več. V smislu določil zakona
o organizaciji gasilstva v eni banovini ne moreta biti dve gasilski zajed-
nici, ampak samo ena in ta mora imeti svoj sedež tam, kjer je sedež
banovine. Radi tega bi bilo potrebno likvidirati gasilsko zajednico v
Splitu, gasilstvo z območja te zajednice pa organizatorno združiti z za-
jednico v Zagrebu. Potrebno bi bilo odrediti hitro razdružitev zajednice
v Splitu in njene posle in imovino takoj prenesti na zagrebško zajednico.
Starešinstvo je predlog soglasno sprejelo.

Gasilski fond na območju župe Beograd-Zemun-Pančevo za leto
1939 znaša 248.333 din. Glede razdelitve tega fonda je župa predložila
svoj predlog ter je pri razdelitvi šest čet te župe dobilo lepe podpore. —
Zvezino starešinstvo je razdelitev odobrilo in sklenilo predložiti jo v
odobritev pristojnemu ministrstvu.

Rešene so bile še nekatere manj važne zadeve.

Gozdni požari, sodelovanje gasilskih edinic in gozdarskih organov.
Gasilska zveza je s svojim razpisom od 18. julija 1939 pod št. 1207 poslala
vsem gasilskim zajednicam razpis ministrstva za gozdove in rudnike, ki
vsebuje in odreja predpise o sodelovanju gozdarskih organov in gasil-
skih edinic pri gozdnih požarih. Ti predpisi se glasijo:

O priliki nekega gozdnega požara je nastal nesporazum in spor med
poveljnikom gasilske čete in gozdnim čuvajem, ki je vodil gašenje gozd-
nega požara, zato se glede tega odreja:

Po določilih 5. odst. § 43. zakona o gozdovih vodi vsa dela pri gašenju gozdnega požara najstarejši gozdni organ, ki je navzoč; ako bi pa organ ne bil navzoč, vodi vse delo predsednik občine ali selski starešina, v katerega območju je požar nastal.

V smislu odredb § 73. zakona o organizacijah gasilstva od 15. julija 1933 so v primeru požara v državnih ali zasebnih gozdovih dolžne vse okoliške čete priti na poziv upravnega oblastva čimprej in nuditi svoje pomoč. Jasno je, da so pri gozdnih požarih dobrodošle tudi one gasilske čete, ki pridejo k požaru na lastno pobudo brez posebnega poziva upravnega oblastva.

Po § 4. cit. zakona o organizaciji gasilstva, so prostovoljne, poklicne in obvezne gasilske čete javne, dočim so industrijske in zavodske čete zasebne. Javne gasilske čete se pri nadzorstvu nad požarno brambo kakor tudi pri izvrševanju svojih dolžnosti pri požaru samem smatrajo za javne organe, na katere občinska uprava prenese del svoje oblasti, ki se nanaša na varnost pred požari v smislu zakonitih predpisov požarno policijskih odredb in naredb.

V smislu določil § 25. istega zakona je načelnik gasilske čete poveljnik, ki poveljuje četi na požarišču in pri vseh nastopih ter skrbi na požarišču za enotnost dela.

V svrhu odstranitve nesporazumov pri gašenju gozdnih požarov, pri katerih sodelujejo gasilske čete, in v svrhu boljšega in uspešnejšega gašenja ter skupnega delovanja gozdarskih organov in gasilskih čet, se podrejene gozdarske ustanove opozarjajo na gori navedene predpise zakona o organizaciji gasilstva in zakona o gozdovih ter se na podlagi teh predpisov odreja sledeče:

1. Vsa dela pri gašenju gozdnih požarov vodi gozdarsko osebje, navedeno v § 43. zakona o gozdovih, torej tudi gozdni čuvaji, in to tudi takrat, kadar se na požarišču nahaja gasilska četa. Gozdarskemu osebju je gozdno zemljišče poznano in ono torej tudi najbolj pozna možnosti in sredstva za omejitev požara. Gozdarsko osebje pozna tudi važnost in potrebo preprečevanja nadaljnega širjenja požarov v boljše dele gozda ali v take dele, kjer bi požar povzročil večjo škodo, ali bi se mogel razširiti do katastrofalnega obsega. Temu osebju je tudi bolje poznana smer nevarnega vetra proti raznim delom gozda, ki pri gašenju igra zelo važno vlogo, nadalje razni objekti, pota, gozdne preseke, jarki in grebeni, na katere je treba postaviti gasilce, itd. To osebje je tudi izšolano o načinu in sredstvih gašenja gozdnih požarov in je zato za vodstvo pri gašenju takih požarov kvalificirano.

2. Poveljnik gasilske čete mora takoj pri prihodu na požarišče javiti osebi, ki vodi dela pri gašenju gozdnega požara, število svojih ljudi, število in vrsto opreme in morebitno posebno opremo in posebna sredstva, ki jih ima njegova gasilska četa, ter se mu dati na razpolago pri gašenju po navodilih in v sporazumu z osebo, ki gašenje vodi, pri čemer pa je treba upoštevati število gasilcev in opremo.

3. Oseba, ki v smislu § 43. zakona o gozdovih vodi dela pri gašenju gozdnega požara, je dolžna takoj pojasniti prisotnemu poveljniku gasilske čete položaj, vrsto in obseg gozdnega požara, zemeljske prilike ter svoje dotedanje dispozicije in odredbe in sporazumno z njim določiti način, prostor in obseg gašenja požara, ki ga naj prevzame gasilska četa.

4. Oseba, ki vodi gašenje, ne poveljuje in ne izdaje naredb gasilski četi neposredno, temveč pove svoje dispozicije poveljniku gasilske čete, ta pa po njih izdaja svoje odredbe in povelja posameznim gasilcem in gasilskim oddelkom svoje čete.

5. Z ozirom na to, da so gasilske čete po določitih § 4. zakona o organizaciji gasilstva javni organi požarno-policijskega oblastva, bo vodja gašenja požara praviloma prepustil gasilski četi vzdrževanje reda in discipline na požarišču, posebno, če bi za to delo ne bilo na razpolago dovolj orožnikov in ostalih oblastvenih organov.

6. Oseba, ki vodi gašenje gozdnega požara, se mora zavedati svojih dolžnosti glede taktičnega in resnega ravnanja ter spoštovanja gasilcev, posebno gasilske čete in njenega poveljnika. Svoje odredbe in dispozicije za gašenje mora izdajati v vljudni obliki brez razburjanja in nepotrebnega poveljujočega tona.

Na te dolžnosti se posebno opozarja čuvajsko in logarsko osebje, kadar vodi gašenje namesto gozdarskega upravnega ali nadzorstvenega uradnika. To osebje mora, ako ni uniformirano, nositi na vidnem mestu svoj službeni znak.

Gasilske vaje s kljukastimi lestvami. Gasilska zveza je s svojim razpisom od 18. julija 1939, št. 1090, objavila vsem zajednicam, da je poveljnik prostovoljne gasilske čete v Bosanskem Novem, Krlič-begović Muhamed, sestavil posebne vaje s kljukastimi lestvami. Vaje so zelo slikovite in so namenjene v prvi vrsti gasilcem. Zveza je vaje potrdila in jih priporoča. Popis vaj je treba naročiti pri avtorju samem.

Vesti starešinstva Gasilske zajednice

Banovinski pododbor za gasilsko službo pri pasivni brambi. S svojo odredbo od 22. sept. 1939 pov. II/4, št. 639/49, je gospod ban dravske banovine v smislu določil čl. 13. t. 1. in 2. uredbe o zaščiti pred napadi iz zraka z dne 13. aprila 1939, Sl. list 195/36, odredil, da se ustanovi v tehničnem pododboru banovinskega odbora za zaščito pred napadi iz zraka gasilski odsek, ki ga sestavljajo ti-le člani:

1. ing. Rueh Franc kot predsednik tehničnega pododbora (ali od nje-ga določen namestnik);
2. Snoj Franc, minister n. r. v Gornji Radgoni;
3. dr. Kodre Anton, starešina gasilske zajednice za dravsko bano-vino v Ljubljani;
4. ing. Dolenc Franc, gasilski inspektor v Ljubljani;
5. Dolinar Jože, banovinski svetnik v Ljubljani;
6. Mežek Franc, tajnik gasilske zajednice za dravsko banovino v Ljubljani;
7. Furlan Janez, poveljnik poklicne gasilske čete v Ljubljani;
8. Rupnik Jožef, član osrednjega odbora gasil. zajednice v Ljubljani;
9. Guček Franc, starešina laške gasilske župe v Trbovljah.

Delo gasilskega odseka je treba prilagoditi določbi čl. 12., t. 2/6, imenovane uredbe.

Pasivna bramba. 1. Izšla je »Uredba o zaščiti pred zračnimi napadi« in posebni pravilniki, ki dajejo točnejša navodila. Starešinstvo je skle-nilo odkupiti brošure, v katerih je izšla uredba, in pravilnik o gasilski službi in jih bo razposlala vsem četam brezplačno.

2. Predvsem pa je važno, da se vse tov. čete, na katerih področju so že ustanovljeni krajevni odbori za zaščito pred letalskimi napadi, pobri-gajo, da pridejo njihovi zastopniki v te odbore in v gasilske pododbore.

Vse čete, ki niso bile pozvane od kraj. odborov za zaščito pred letal-skimi napadi za sodelovanje, dasiravno je bil ta odbor že ustanovljen na četnem področju, naj to javijo svoji župi, ta pa zajednici.

3. V smislu določil pravilnika bodo krajevni odbori izdelovali po-sebne požarno-brambne načrte za svoja področja. Zato bomo tov. četam poslali posebna navodila, ki jim bodo služila za predloge pri sestavi navedenih načrtov.

4. Gasilske čete naj skrbijo za naraščaj in gledajo tudi na to, da bodo imele primerno število članov, ki niso vojni obvezniki ali pa so nad 40 let stari.

5. *Glede oprostitev gasilcev od vojaške službe* sporočamo, da je z uredbo, navedeno pod toč. 1., postopek izpremenjen. Zato naj čete ne pošiljajo več prošenj za oprostitev svojih članov zajednici, dokler ne prej-mejo točnejših navodil. V bodoče bo takšne prošnje priporočal banovinski odbor za zaščito pred letalskimi napadi na podlagi krajevnih potrebe in brambnega načrta.

Točenje alkoholnih pijač pri gasilskih prireditvah. Gasilska zajed-nica je s svojo vlogo od 26. aprila 1939 pod št. 2463 prosila bansko upravo v Ljubljani, naj naroči vsem okrajnim načelstvom, da dovoljujejo gasilskim četam točenje alkoholnih pijač pri njihovih prireditvah. Neka-tera okrajna načelstva namreč take prošnje odbijajo z utemeljitvijo, da izdajajo tozadevna dovoljenja le gostilničarjem-obrtnikom.

Kr. banska uprava je s svojim razpisom od 7. junija 1939, VIII, št. 3103/1, na to prošnjo dala rešitev, da ne more naročiti svojim podrejenim oblastvom, naj bi gasilskim četam o priliki njihovih prireditev dovolje-vala točenje alkoholnih pijač, ker je vezana na razpis ministrstva tr-govine in industrije od 18. marca 1937, II, br. 31.910/u-36, ki natančno določa, dali in kdaj se sme točenje alkoholnih pijač na javnih prireditvah dovoljevati. — Ta razpis je bil vsem oblastvom prve stopnje dostavljen dne 24. marca 1937 pod tuk. VIII. št. 1860/2.

Gasilska zajednica je na ta razpis predložila pristojnim oblastvom posebno prošnjo s primerno utemeljitvijo, naj se vkljub temu gre gasil-skim četam v tej stvari na roko in se predrugaci gori citirani razpis mi-nistrstva za trgovino in industrijo.

Tombole, srečolovi in slično. Ministrstvo notranjih poslov je dobilo z mnogih strani poročila, da prirejanje tombol, srečolovov in drugih iger na srečo zelo kvarno vpliva na prebivalstvo; posebno še to vpliva kvarno na šolsko mladino in njeno vzgojo, pri siromašnih ljudeh pa ima slabe posledice radi tega, ker mnogokrat svoj zadnji denar žrtvujejo v priča-kovanju, da bodo le kaj dobili. Ministrstvo notranjih poslov je opozorilo ministrstvo za kmetijstvo, ki daje za take igre dovoljenja, na ugotovljene slabe posledice in predložilo, naj se že izdana dovoljenja preklicajo, v bodoče pa nova ne izdajajo več. — Ministrstvo za kmetijstvo je temu predlogu ugodilo in naročilo vsem banskim upravam, naj v bodoče ne predlagajo prošenj za tombole, srečolove in druge igre na srečo v ugodno rešitev, razen v res izjemnih primerih. — Kr. banska uprava dravske banovine v Ljubljani je s svojim razpisom od 7. oktobra 1939, III/4,

št. 5983/1, na podlagi ministrskega naročila dala vsem okrajnim glavarjem in mestnim poglavarstvom navodila, naj pri predlaganju prošenj za tombole, loterije in razne igre ravnaajo zelo strogo.

Denarni viri se nudijo. Potrebe gasilstva so vedno večje, zlasti še za važno nalogo pri obrambi pred letalskimi napadi, dočim so dohodki vedno manjši. Zato bomo morali poiskati našim četam nov vir dohodkov. Zaradi vojne v nekaterih inozemskih državah lahko nastane tudi pri nas pomanjkanje raznih kovin, predvsem železa, ker smo staro železo uvažali iz inozemstva. Mnogo starega železa leži po podstrešjih, kolarnicah, shrabah itd. ali celo zunaj na prostem, kjer ga razjeda rja. Na ta način se dela velika škoda narodnemu imetju.

Gasilske čete bi lahko mnogo koristile državni obrambi, gospodarstvu in industriji z nabiranjem starih kovin, zlasti železa. Obenem bi si pa zagotovile lep vir dohodkov, če bi kovine prodajale. Podrobnejša navodila pošlje zajednica v posebni okrožnici.

Gasilske strokovne knjige. Poleg knjig, ki so izšle v zalogi »Gasilske knjižnice« kot ponatisi člankov iz »Gasilca« (kot: Vadnik, Stavbarstvo, Samarijan in Gozdni požari), lahko naročite pri Nabavljalni zadrugi Gasilske zajednice v Ljubljani (Tyrševa c. 29/II) tudi sledeče knjige, ki jih priporočamo:

Ilija Pintar: *Uputstvo za rad vatrogasnih četa za slučaj neprijateljskog napada iz vazduha*, din 3.50.

ing. St. Dimnik: *Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi*, din 5.—

Ing. Mandrino: *Zaščita civilnega prebivalstva v bodočih vojnah* (litograf. skripta), din 4.50. — *Predpisi o zaščiti pred zračnimi napadi.*

Furlan: *Sodobna gasilska služba*, din 36.—

Navodila za obrambo pred letalskimi napadi. Komite tehničnega dela v Ljubljani, v katerem so združene vse organizacije inženirjev, arhitektov, geometrov, tehnikov itd. iz vse Slovenije, je izdal in založil posebno knjižico »Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi«. Knjižico je napisal ing. Stanko Dimnik ter vsebuje poleg lepih pojasnil o letalskih napadih tudi skrbno in vestno sestavljena navodila ter risbe o zakloniščih za varstvo pred letalskimi bombami. Knjižica stane 5 din in se prodaja v vseh knjigarnah. Priporočamo nakup knjižice vsem našim četam in župam ter njihovim poslovalcem. Naročila se lahko pošljejo tudi gasilski zajednici v Ljubljani, vendar je treba vsakemu naročilu priložiti naročnino. (Članek v današnji številki o pasivni brambi je ponatisnjen iz te knjižice. — Opomba uredništva.)

Zavarovalstvo in gasilstvo

Pod gornjim naslovom je »Naša moč«, list za člane »Vzajemne zavarovalnice« v Ljubljani, priobčila v svoji 11. letošnji številki članek, ki dobro pojasnjuje razmerje med zavarovalnicami in gasilskimi organizacijami. Neposreden povod za ta članek je dalo neko pismo, ki ga je prejelo uredništvo »Naše moči« in ki je proti koncu članka objavljeno. Tudi uredništvo »Gasilca« je dobilo tako pismo ter je nameravalo v zvezi z njim že v tej številki napisati nekoliko besed o onih, ki našega dela za narodno skupnost nočejo razumeti. Ponatiskujemo članek iz »Naše moči« za one naše bralce, ki ga še niso čitali. Članek se glasi:

Pismo, ki smo ga glede tega vprašanja prejeli, nam daje povod, da zapišemo o razmerju gasilstva in zavarovalstva nekaj misli. Niso namreč redki primeri, da spravljajo hudobni ljudje — ali pa nevedneži — ti dve ustanovi v nekak divji zakon.

Predvsem je treba ugotoviti, da sta gasilstvo in zavarovalstvo tako organizatorično kot glede svojih zakonitih temeljev dve povsem ločeni in medsebojno neodvisni ustanovi. Krijeta se pa v svojih namenih, čeprav tudi te skušata vsaka za sebe dosegati s povsem svojskimi le gasilstvu, oziroma le zavarovalstvu lastnimi sredstvi. Zavarovalstvo nudi pogorelcu pomoč s tem, da krije z denarno odškodnino škodo, ki je zaradi požara nastala na zavarovanem poslopju ali premičnini. Gasilstvo pa skuša z gašenjem škodo na poslopjih in premičninah čim bolj omejiti in pomagati pogorelcu s tem, da mu te reči obvaruje — ako je le kakor koli mogoče — pred popolnim uničenjem.

Ni dvoma, da vrši gasilstvo v nekem pogledu pomembnejšo nalogo kot zavarovalnica. Poslopja in razni gorjivi predmeti postanejo ob požaru žrtev delnega ali popolnega uničenja. Kar koli se pa uniči, to zmanjša naše narodno premoženje. Šele z leti se morda škoda popravi. Pomislimo na sledeči primer: Na poslopju zgorijo predvsem leseni deli. Ti leseni deli so del lesnega bogastva vsega naroda, oziroma vse države. Ogenj spremeni ta les v ničvreden pepel. S tem se je vrednost narodnega premoženja zmanjšala za toliko, kolikor je bil vreden zgoreli les. — Dalje: V hiši imaš dragocen spominek, ki ga za ves svet ne bi hotel dati od sebe. Požar ti ta spominek uniči. Nihče ti ga ne more nadomestiti, pa čeprav bi ti dal milijone. Četudi bi dotični spominek kdo na novo izdelal, za tebe ne bi imel prave vrednosti, ker se ga pač ne drži glavno: spomin na ljubo bitje ali važen dogodek. — V prvem primeru tedaj gasilstvo z gašenjem varuje narodno premoženje, v drugem pa varuje imetek, ki bi ga lahko ogenj za vselej uničil. — A še z drugega vidika je delo gasilstva visokovredno. Vsak požar povzroči mnogo več škode, kot je pa krite z zavarovalnino. Malo pomisli: Ljudje zavarujejo tudi premičnine, in gorljive dele spodnje stavbe. Le redko pa zavarujejo tudi premičnine. Za te ne dobi pogorelec nobene odškodnine, čeprav so mu za življenje nujno potrebne. Vse okolnosti požara ter novogradnje so take, da jemljejo posestniku čas in mu povzročajo tisoč skrbi. Teh mu nihče ne more nadomestiti z odškodnino. Morda je poslopje že zelo staro, trhlo in majavo. Zavarovalnica ti sme po zakonu povrniti le dejansko škodo. Zato odškodnina navadno ne zadostuje za zgraditev novega poslopja. Pogorelec mora prositi za posojilo ali pa za pomoč v materialu pri dobrih ljudeh. Končno pa: Novo poslopje ni čisto isto, kot je bilo staro, čeprav bi bilo lepše. Novega poslopja se ne držijo več vsi tisti dragoceni spomini in dragi dogodki kot starega. Staršem pisca teh vrstic je svoj čas pogorela hiša. Tam stoji sedaj nova. A ta nas otrok nič več ne vabi. Nič več ne moremo reči: V tej hiši smo se rodili, tu je trpela in delala naša mama, tamle je skrbel za nas ata. Da, ogenj uniči mnogo več in ne le to, kar lahko otipljemo in vidimo. — Zato pa je naloga gasilcev tako vzvišena in lepa.

Čisto drugačna, a vendar pomembna je vloga zavarovalstva. Zavarovalnica ne more preprečiti požara. Zato pa lahko prepreči bedo in zmanjša skrb *po požaru*. Predpogoj je seveda, da je zavarovanec *prav* zavarovan

in da je svoje dolžnosti iz zavarovanja *v redu vršil*. Zavarovalnica v takem primeru pokrije *vso dejansko škodo*, pri čemer gleda, da je odškodnina zavarovancu res *v korist*.

Kdor je te misli pazljivo premislil, je moral priti do sklepa, da med gasilstvom in zavarovalstvom ni nobenega neposrednega stika, da pa je njej naloge nekam sporedna. Vendar mislijo slabo poučeni ljudje, da vlada med njima neke vrste dogovor. Tako namreč sodijo: Gasilci delajo le zavarovalnici v korist. Zato pa zavarovalnice gasilcem že po zakonu plačujejo poseben prispevek, rade pa tudi še poleg tega žrtvujejo za napredek gasilstva.

Zadnji stavek je resničen, predzadnji je pa izliv umazane materialistične in sebične miselnosti. Tak človek gleda le na svojo lastno denarno korist, ni mu pa mar usoda občestva, ki je z vsakim požarom ne glede na odškodnino zavarovalnice prizadeto. Res je sicer, da gasilci zmanjšujejo tudi škodo, ki bi jo morala kriti zavarovalnica. A s tem samo pomagajo, da zavarovalnicam *ni treba zvišati premije*, ki bi morala biti nujno tem višja, čim večje bi bile škode po požarih. Zavarovalnice so pa — *če so domače* — poleg tega *last vsega naroda*. Kot take niso zainteresirane zgolj na tem, da čim manj plačajo, temveč prav tako kot vsaka narodna ustanova tudi na tem, *da se narodno premoženje ne uničuje*. Zato pa gasilstvo podpirajo in s tem vršijo nekaj narodni skupnosti koristnega.

Da je bilo treba te misli enkrat določno poudariti, dokazuje dogodek, ki nam ga sporoča spredaj omenjeno pismo. Pisec namreč pravi: »Dva člana gasilske čete sta v nekem večjem kraju na Dolenjskem pobirala dobitke za šaljivi ribolov ob priliki četne veselice. Zglasila sta se tudi pri krajevnem veljaku, ki je velik posestnik, obenem pa mesar in gostilničar. Vljudno sta mu obrazložila namen svojega obiska in ga zaprosila za dobitke. Namesto dobitka sta bila deležna zasmehovanja in zafrkavanja na račun gasilstva in zavarovalstva. In ta človek hoče veljati povrh še za izobraženca. Ob koncu neprijetnega razgovora je ta človek zalučal gasilcem v obraz očitek: „Gasilci ste prostovoljni hlapci velekapitala!“ Ko sta ga gasilca vprašala, kakšen velekapital da misli, je rekel, da so to zavarovalnice, ki jim gasilci slepo služijo. Gasilca sta ga opozorila, da se tudi njemu lahko zgodi nesreča, pri kateri mu bodo prav prišli tako gasilci kot zavarovalnica, a veljak se je začel smejati, češ zavarovan sem za več, kot je vse skupaj vredno. Če začne pri meni goreti, naj si gasilci prej noge polomijo preden pridejo gasit!«

Ta resnični dogodek je značilen za miselnost tistih, ki s svojim premoženjem na račun občestva špekulirajo. Pravično bi bilo, da bi se takih ljudi ognile tako zavarovalnice kot gasilci. Potem bi morda prej ali slej vendarle zaslutili vrednost teh dveh ustanov.

Pasivna bramba

Kasno je, a vendar ne prekasno, da se pri nas za vsak primer pripravimo. Vsak posameznik mora prispevati k obrambni pripravljenosti in se pripravljati na pasivno brambo.

Rabil sem izraz *pasivna bramba*. Tako imenujemo vse one ukrepe, ki so potrebni za zavarovanje prebivalstva v zaledju pred letalskimi na-

padi, in to z bombnimi in plinskimi zaklonišči (zatočišči), plinskimi maskami, zaščitno obleko ter ureditvijo reševalne in gasilne službe. Pripravljenost redne vojske za odbijanje letalskih napadov s topovi, malimi in velikimi strojnimi, letali lovci, priveznimi baloni, žarometi itd. imenujemo *aktivno protiletalsko brambo*.

Vemo, da je naša redna vojska pripravljena; ni pa to dovolj, temveč zahteva današnji način vojskovanja, da se za brambo priuči in uredi tudi vse prebivalstvo v zaledju. Zaradi utrjenih meja napadalec ne bo mogel doseči izdatnih uspehov nad redno vojsko na položajih in se bo čimbolj skušal znašati nad prebivalstvom zaledja, ker bi s tem provzročeni neredom, strahom in poplalom zmanjšal tudi moralo in odpornost redne vojske.

Pretiravanje o grozovitosti letalskih napadov.

Glede letalskih napadov, glede njih grozot in nevarnosti pretiravajo v splošnem pri nas in tudi drugje. Še bolj pa širijo vesti o grozovitosti zračnih napadov razne domače čenče, največ take, ki teh napadov ne poznajo niti iz študija niti ne iz izkustev.

V štiriletni svetovni vojni so vojujoče države gotovo vse mogoče poizkusile in žrtvovale za uspešnost letalskih napadov na sovražno ozemlje in vendar niso znani prav posebni uspehi ali pa izredna vrednost bombnih napadov z letali v poteku te dolge vojne. Res je sicer, da je vojno letalstvo v zadnjih dvajsetih letih jako napredovalo, da so zelo povečali brzino in varnost letalstva, povečali učinkovitost bomb itd. Na drugi strani so pa tudi zelo izpopolnili brambo pred letalskimi napadi z izboljšanjem protiletalskih topov in strojnic, nadalje z uvedbo sistemske protiletalske pasivne brambe itd. Če bomo imeli torej urejeno našo aktivno in predvsem pasivno protiletalsko brambno pripravljenost, potem se nam ne bo treba bati napadov in presenečenj iz ozračja in kljub stalnim takim napadom bomo mogli nemoteno vršiti svoje vsakdanje poslovanje, čeprav bomo morda v obližju vojnih položajev. Nemoteno in normalno poslovno življenje v zaledju je pa zopet najboljša podpora za ugoden potek vojnih operacij redne vojske na bojiščih.

Ne smejo nas plašiti razna poročila o zračnih napadih v bivši španski in kitajsko-japonski vojni, ki vedo povedati o tisočih mrtvih in o požganih mestih kot uspeh enega samega napada. Verjetno in mogoče je, da je sovražnik tako na Španskem kakor na Kitajskem ponovno z napadi presenetil prebivalstvo, ki na obrambo ni bilo prav nič pripravljeno in je bilo brez milosti izročeno smrtni kosi. Vedeti moramo nadalje, kako imajo Kitajci in dosti boljše tudi ne Španci zidana svoja naselja. Kot gradivo prevladuje tam les, kleti imajo le redke, poslopja večinoma niso vezana z železnimi vezmi in ključi; iz opeke zidanih hiš po našem načinu skoro ni, kvečjemu so iz kamna lomljenca, ki mnogo slabše veže poslopje kot opečni zidaki. Pravilno moramo zato pretehtati poročilo, ki pravi, da je n. pr. komaj 100 kg težka bomba porušila trinadstropno hišo od vrha do tal. To je morala biti pač slabo zidana hiša, najbrže iz samega lomljenca in malo ali celo nič povezana. Našim solidno zidanim hišam v dobri opečni vezavi, povezanim z betonskimi ali železnimi vezmi itd. bi se ne moglo kaj takega pripetiti.

Pomisliti moramo tudi na to, koliko vsak letalski napad stane, to so deset do stotilijonski stroški za en sam napad. V vojni dobi sicer države zadeve stroškov ne pretehtajo toliko kot v mirnem stanju, vse pa ima gotovo svoje meje in verjetno je, da sovražnik ne bo trošil svojih sil in zalog za sorazmerno malenkostne uspehe. In večjih uspehov zopet sovražnik ne bo mogel imeti, če se bo tudi civilno prebivalstvo pravilno pripravilo na brambo pred letalskimi napadi.

Ali naj prebivalstvo vztraja na svojih bivališčih ali naj bi se raje izselilo v kraje bolj v zaledju?

Upoštevati moramo predvsem dejstvo, da takega zaledja, ki bi ga sovražnik ne dosegel s svojimi letali v poteku komaj dobre ure, v naši državi ni. Nadalje dejstvo, da bi bilo prebivalstvo mnogo izpostavljeno nevarnostim v taboriščih iz lesenih barak, ki jih ne bo mogoče tako dobro urediti za obrambo pred zračnimi napadi, kot moremo to storiti v naših stalnih naseljih s sorazmerno majhnimi stroški. Čeprav bi bila torej taborišča za evakuirance bolj oddaljena od mej, bi sovražnik gotovo skušal z ozirom na večjo uspešnost napada nadlegovati prav take kraje.

Bolje bo torej, da prebivalstvo po možnosti vztraja v svojem rednem bivališču. Nastala bo pač potreba, da bodo morali izprazniti nekatera naselja, ki bodo morda izpostavljena neposredno artilerijskemu ognju, a še tedaj ne bo treba evakuirati vse prebivalstvo. Če bo kje evakuacija neobhodno potrebna, potem mora biti izselitev vsekakor vnaprej smotrno organizirana in nikakor ne sme biti prepuščena lastnemu razvoju in paničnemu poteku.

Za evakuacijo bodo prišli v poštev predvsem otroci, bolniki, starejši prebivalci, a tudi ti samo tedaj, če smo jim preskrbeli udobna nova bivališča.

Da pa bi moglo prebivalstvo vztrajati na svojih mestih, mora biti poučeno o vseh nevarnostih, ki mu prete od sovražnika iz ozračja, mora poznati načine, kako se pred takimi neprijetnostmi zavaruje, mora poznati organizacijo reševalne in gasilne službe itd. Predvsem pa mora prebivalstvo in tudi oblastvo preskrbeti za posebna javna zaklonišča, kakor tudi za manjša zaklonišča v posameznih poslopih, ki bi nudila varnost pred bombami, plini in predvsem tudi pred drobci šrapnelov in izstrelkov lastnega topništva. Nujna potreba je, da se vsak prebivalec skrije že takoj ob pričetku napada v zaklonišče in se ne izpostavlja s tavanjem po ulicah, da bo ranjen ali celo ubit.

Zasilno utrditev in ureditev hišnih zaklonišč za vsako poslopje bi morala oblastva pospeševati, če že ne zahtevati in vsak hišni lastnik bi moral takoj pričeti s pripravljanjem takega prostora. Same plinske maske ne bodo obvarovale prebivalstva pred nevarnostmi, katerim bo v morebitni vojni izpostavljeno. Največkrat bomo zaznali za letalski napad z alarmiranjem komaj nekaj minut pred napadom ali pa celo tudi šele tedaj, ko bodo bombniki celo že iztresali svoj tovor na nas, in ne bo več časa, da bi tekli do najbližnjega javnega bombnega zaklonišča. Prepričati moramo vsekakor vsako pohajanje po ulicah v trenutkih letalskega napada, ker bodo drobci letalskih bomb, zračni pritisk eksplozije takih bomb in predvsem drobci izstrelkov lastne aktivne brambe ogrožali življenje vsepovsod. Zato je treba oskrbeti bombna zaklonišča v vsakem

poslopju za vse hišno prebivalstvo, enako tudi za delavstvo v tovarnah, učence v šolah, uradnike v uradih itd. Javna zaklonišča naj bi služila le onim, ki bi jih napad zalotil na ulici.

Kakšne letalske napade moremo pričakovati v bodoči vojni?

Sovražna letala bodo spuščala na naša naselja:

- a) rušilne, razdiralne ali briznančne bombe;
- b) plinske bombe;
- c) zažigalne bombe;
- č) morda tudi še bakterijske bombe.

a) *Rušilne ali briznančne bombe (rušilke)* so normalno 10 do 300 kg težke, izjemoma celo do 1800 kg. Take izredno težke bombe so namenjene za posebno važne cilje, kot so to n. pr. mostovi, pristanišča, železniška križišča itd. Za polnitev rušilnih bomb uporabljajo največkrat trotil (trinitrotolnol), ki je izredno učinkovito razstrelivo. Urejene so dosti zamotano, in sicer tako, da se razpočijo že takoj ob priletu na trd predmet, ali pa so tempirane na razstrelitev do 30 sekund kasneje, ko so udarile ob trda tla. Tempirane bombe so nevarnejše, ker prebijejo najprej streho in morda še nekaj stropov in eksplodirajo potem šele v notranjosti poslopja.

Bomba, ki jo letalo izpusti, ne pade kar navpično na zemljo, temveč leti v črti parabole naprej in prileti na zemljo lahko tudi več kilometrov od one točke, nad katero jo je letalec odklopil letalu. Na bombo ne vpliva samo brzina, s katero letalo leti, temveč tudi veter, ki jo močno zanaša od smeri prostega padanja. Letalec bi zato mogel cilj zanesljivo pogoditi samo tedaj, ako bi letel nizko nad napadenim krajem, to je v višini 100 do 200 m. To je mogoče zopet samo tedaj, ako napadeni kraj nima organizirane aktivne brambe s topovi in strojnicami ali celo še z letali lovci. Aktivna bramba prisili sovražna letala h gibanju v višini 4 do 8 km, in bombe, ki jih sovražnik iz takih višin spušča, padajo povsem poljubno v obkrožju več kilometrov. Za pogoditev posebno važnih ciljev, n. pr. ladij, si pomaga letalec s strmoglavnim letom (pikiranjem), ki podeli bombi smer naravnost na cilj, a je tak drzen let združen z velikim tveganjem.

Trotil je drago razstrelivo, en kilogram stane nekako 100 din in so zato rušilne bombe jako drage. Smrtonosni tovor enega samega letala stane do 100.000 ali celo 200.000 in več dinarjev. Vsak letalski napad stane napadalca milijonske vsote že tedaj, če ne upošteva izgube letal.

Z ozirom na velike stroške, ki jih zahteva letalski napad kakor tudi z ozirom na večje tveganje izgub, se bo sovražnik čuval napadati kraje, za katere bo ugotovil, da imajo dobro urejeno pasivno ali celo aktivno brambo. Prav posebno bo iskal sovražnik one kraje, ki ne bodo imeli niti vojaške brambe s protiletalskimi topovi, niti ne pripravljenih bombnih zaklonišč. Begajoče, preplašeno prebivalstvo bi iz letal kosili kar s strojnicami.

Odvržena bomba se zarije v tla s svojim zamahom, to je s probojno silo od prostega pada. Ko se nato bomba razpoči, se utor v zadetem predmetu ali tleh še poveča s poglobitvijo in razširjenjem. Odstrelki in okruški predmeta, drobci bombe in puh eksplozije povzročijo občutno

škodo še vsej sosesčini. Poizkusi so pokazali, da bomba, ki je pravokotno priletela na betonsko ploščo, se vanjo zarinila:

pri 50 kg težki bombi	50 cm = v
pri 100 kg težki bombi	62 cm = v
pri 300 kg težki bombi	76 cm = v
pri 1000 kg težki bombi	108 cm = v

Od eksplozije bombe so se globine v povečale na V in sicer zaporedoma na V = 82, 97, 149 in 227 cm. Globina in učinek porušitve ne narašča torej v enaki meri, kot raste teža bombe.

Navedene številke, ki pokažejo, da n. pr. 300 kg težka bomba prebije 1.5 m debelo betonsko ploščo, nas ne smejo preplašiti, zakaj navedeni iznosi veljajo le tedaj, če je priletela bomba pravokotno na dotično betonsko ploskev. To bi bil pa le izjemen primer, ker bomba navadno udari na zemljo pod poševnim kotom 60 do 80° od vodoravnice merjeno. Pri poševnem udaru se probojnost bombe zelo zmanjša ali pa jo celo ploskev izpodbije in bomba se razpoči oddaljeno od dotičnega mesta. To lastnost lahko zelo ugodno izkoriščamo v svojo brambo na ta način, da nad zaklonišči namestimo poševne betonske plošče, spodaj dobro podprte in podložene, ki bombo odbijejo v stran.

b) *Plinske bombe*, bolje bi rekli *plinski napadi*, o teh imamo že nekaj spisov v slovenščini. Leta 1932. je založila Prosvetna zveza brošurico »Zaščita zaledja proti vojnim strupom«. Spis morda nekoliko preveč poudarja grozovitost plinskih napadov, opisuje nadalje načine brambe, načine zdravljenja in v splošnem preveč plaši.

Plinske napade v zaledju bodo v bodoči vojni letala izvršila lahko z bombami, ki bodo z eksplozijo razširile strupeni plin, ali pa bodo letala iz posebnih na njih nameščenih posod pršila strupeno tekočino rose, ki se bo na zemlji polagoma uplinila. Bombe bodo polnjene včasih s plini, drugič s tekočinami ali lahko tudi s trdnimi snovmi, ki se bodo pri razpočenju sprostile v fin strupen prah, s katerim se bo nepripravljeno napadeno prebivalstvo pri vdihavanju zastrupljevalo. Za napade v zaledju bo najbolj pripraven ravno eden najhujših strupov, ki spada med koževce ali mehurjevce, to je gorčični plin ali iperit in tudi lewizit imenovan. Je to tekočina, katere kapljice in hlapovi prodrejo celo obleko, povzročajo na koži opekline in mehurje, vdihani hlapovi pljučno obolenje in konec je navadno mučna smrt. Hlapovi zastrupljajo vodo in živila, zelenjavo, sadje, ki pri zauživanju povzročajo rane v želodcu in črevesju. Zemlja, ki jo bomba oškropi z drobnimi kapljicami tega strupa, ostane nevarna za vsa živa bitja in rastlinstvo več dni ali pri ugodnih razmerah tudi več tednov. Človek, ki bi stopil na taka oškropljena tla, bi lahko na podplatih prinesel nekaj kapljic iperita v stanovanje, kjer bi izhlapele ter polagoma zastrupile stanovalce in živila. Kraj, kamor je udarila iperitna bomba, je treba čimprej razkužiti in poznamo za tak namen razna sredstva, kot n. pr. klorovo apno, ki pa morajo biti pravilno uporabljana. Za razkuževalno delo je potrebna proučitev in že vnaprej urejena in preizkušena izurjenost. Gorje onim, ki bi se ne imeli pri letalskem napadu že takoj ob pričetku kam zateči in se zavarovati ne samo pred vidno nevarnostjo, temveč tudi pred opisanimi, zahrbtno se pojavljajočimi strupi.

Kakor vobče preveč plaše glede bodoče vojne v zaledju, pretiravajo v tem oziru posebno še glede plinov. Pretiravajo največ nehote, ker prezrejo, ali morda pozabijo navesti, koliko pogojev mora biti izpolnjenih, da napad s plinskimi bombami sovražniku res dobro uspe. Prvi pogoj je, da je napadeno prebivalstvo presenečeno, da se ga polasti poplah, da nima pripravljenih bombnih zaklonišč in nima urejene varnostne ter razkuževalne službe. Nadaljnja zahteva za uspešnost plinskega napada je, da se morejo sovražni letalci spustiti čim nižje nad napadeni kraj, da uporabijo res velike množine razplinjenega strupa, da je vreme mirno, sončno in res čimbolj brezvetrno. Napadeno ozemlje mora biti čimbolj vodoravno in imeti mora čim več zakotij, po katerih obleži smrtna rosa. Posebno pospešujejo učinkovitost plinskega napada mirno, suho, večerno megleno vreme, z grmovjem in nizkim drevjem poraščena tla, ki imajo morda še razna druga zakotja.

Kraji, ležeči na pobočjih, ozemlja, preprežena z vodnimi površinami z rekami in potoki, in tudi kraji, ki imajo stalno vetrovno vreme, bodo precej manj prizadeti pri takih napadih. To zato, ker so skoro vsi strupeni plini, ki pridejo za letalske napade v poštev, težji od zraka, torej bodo odtekali navzdol, se zbirali v kotlinah, dolinah ali pa v rečnih strugah. Voda in vlaga imata pa zopet svojstvo, da take strupe vsrkavata, razkrajata in uničujeta.

Velika neugodnost za uspešnost plinskih letalskih napadov je pogoj brezvetrnega vremena. Že manjši veter razžene in razredči strupeni plin v kratke pol ure in ga napravi za prebivalstvo nenevarnega. Opreznost je pa tudi pri takem vremenu potrebna, ker so s poizkusi dognali v raznih zatišjih strupenost plina tudi še po dveh do treh suhih, toplih dneh. Pri vlažnem in mrzlem vremenu tudi po sedmih do desetih dneh ali celo po enem mesecu v kaki posebno dobro vetru odtegnjeni kleti ali pa kotlini.

Do sedaj se je pri poizkušanju posrečilo zapliniti pri izredno ugodnih razmerah že tudi kilometer širok pas ozemlja, nemogoče pa je še danes, da bi zaplinili kar obsežne mestne površine. Izračunali so, da bi n. pr. za učinkovito zaplinjenje mesta Berlina, ki ima 300 km² površine, potrebovali pri ugodnih vremenskih razmerah vsaj 3000 velikih bombnikov hkrati, ki bi morali hkrati enakomerno razpršiti gorčičnega strupa. Pri tem bi moral biti izpolnjen še nadaljnji pogoj, da bi imeli sovražni bombniki pri opravljanju pogubnega dela popoln mir, torej ne bi smeli biti nadlegovani in zavračani od protiletalske artilerije in strojnic.

Vsekakor se moramo zavedati, da bomo pri pripravljeni varnostni in razkuževalni službi in z ureditvijo dobro zaprtih bombnih zaklonišč povsem varni tudi pred letalskimi plinskimi napadi. Še prav posebno bomo varni tedaj, ako bo v prizadetem kraju urejena tudi protiletalska aktivna bramba s topovi, strojnicami in letali.

Moti se pa oni, ki meni, da bo dovolj, ako si bo nabavil plinsko masko in bo potem že varen pred bombnimi plinskimi napadi. Za brambo pred gorčičnim plinom, ki načenja skozi navadno obleko tudi kožo človeka, je potreben še poseben, za pline nepropusten zaščitni kroj. Ne bo sicer treba, da bi bil vsak prebivalec tako opremljen, temveč bo zadoščalo, da bodo popolnoma opremljeni samo oni, ki bodo opravljali reševalno, gasilsko in razkuževalno službo v napadenem kraju in nadalje

še po ena do dve osebi v vsakem bombnem zaklonišču. V zaklonišču bi bila to ona oseba, ki bo morala od časa do časa izlesti na prosto, da bo ugotovila, če je letalski napad že ponehal in če je sovražnik sploh uporabljal med napadom tudi strupene pline.

c) *Zažigalne bombe (zažigalke)* so 0.2 do 5 kg težke, torej so primeroma lahke in bodo mogle s svojo majhno težo komaj dobro prebiti strešni krov, do strešnega stropa pa najbrž že ne več. Vkljub temu bodo to morda najbolj neprijetne letalske bombe za naše kraje ter bodo napravljale mnogo škode in zmede. To zato, ker bo letalec zaradi njih majhne teže mogel natovoriti na letalo veliko množino zažigalnih bomb in jih spuščati iz poljubne višine na napadeno naselje.

Zažigalne bombe so polnjene z raznimi lahko gorljivimi snovmi in so mnogokrat tudi obdane z oklepom iz elektronske kovine, ki ima lastnost, da tudi sama zgori. Po eksploziji razvijejo vročino od 300 do nad 2000 stopinj Celzija, ki zažge vse, kar je v neposredni bližini vnetljivega. Z vodo jih ne moremo pogasiti, ker jo silna vročina razkraja in povzroča ponovne eksplozije, ki razmečejo ogenj še naprej po okolici. Edino z dobro suhim peskom moremo zadušiti njih ogenj.

Uspeh sovražnega letalskega napada z zažigalnimi bombami lahko jako omejimo, ako pravočasno odstranimo iz podstrešij vso hitro vnetljivo navlako in ropotijo ter posebno še, če še napojimo ali pa prepleskamo strešno lesovje s kemičnimi sredstvi, ki zmanjšajo vnetljivost lesa. Zelo ugodno brambo bi nudila tudi obloga podstrešnih tal z eno ali dvema legama vreč s peskom, seveda če bomo poprej dotični strop od spodaj podprli, da bi se zaradi povečane obtežbe ne sesul. Prav posebno bi še zmanjšali učinek napada z zažigalnimi bombami, ako bi pravočasno organizirali in izurili varnostno, reševalno in gasilsko službo po prebivalstvu.

č) *Bakterijske bombe* praktično še niso preizkušene in je njih namen povzročiti v zaledju množinska obolenja na kužnih boleznih. Razni pisci dvomijo, da bi mogle take bombe sploh biti bojno sredstvo.

(Iz knjižice ing. Stanka Dimnika »Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi«. Knjižico priporočamo! Stane 5 din in se naroči pri Komiteju tehniškega dela v Ljubljani.)



MIHA KOREN

Z L A T A R T R B O V L J E I I

Se priporoča za izdelavo društvenih znakov, emblemov, žebličkov za zastave v medenini, bakru, srebru in zlatu, z ali brez barvnih emajl

Prvovrstna izdelava

Cene brezkonkurenčne

Tovarišu Francetu Bohincu v slovo

Ko se je na polju žito zlatilo in se pripogibalo pod težo svojega zrna, sredi največjega dela si odšel od nas. Težke bolečine si moral trpeti, a Ti si vse voljno prenašal. Žalostno so peli



zvonovi po mavški fari in naznanjali, da si odšel od nas. Poleg joko-joče družine si zapustil našo gasilsko četo, ki je s Teboj izgubila pravega gasilca. Poleg težkega dela na svojem posestvu si prihajal vedno veselega srca med svoje gasilske tovariše. S teboj je izgubila naša četa člana, ki si ji služil skoro 20 let. Več let si ji načeloval, zadnji dve leti si ji pa bil poveljnik. Za svojo dolgo službo si bil odlikovan s srebrno kolajno. Da smo Te pa res ljubili, je bila priča Tvoja zadnja pot, ko Te je spremljalo toliko jokajočih src.

Tovarišu Petru Viriču

Žalostno so zapeli v Prašah zvonovi. Še bolj žalostno je pa bilo v naših srecih, ko smo se poslovljali od Tebe, dragi tovariš. Zapustil si nas ravno na sv. Jurija dan, ko so že poganjali prvi cvetovi, ko se nam je bližala pomlad. Te je Vsemogočni poklical k sebi gori v večno pomlad. S Teboj je izgubila naša gasilska četa

Gasilska strategija

(Nadaljevanje)

Gasilske čete morajo preizkusiti poedine vodnjake na donosnost vode. Podzemne vodne žile niso vedno enako bogate in bo ta ali oni vodnjak hitreje izčrpan, drugi pa morda sploh ne, zato je bolj postaviti brizgalno že spočetka k drugemu vodnjaku, čeravno je morda bolj oddaljen.

Preskrba naselij, obratov in domačij z vodo za gašenje, je sicer vprašanje, ki ga morajo rešiti občine in dotični lastniki sami, vendar je potrebno, da se tudi gasilci približje pečajo s tem vprašanjem. Vsekakor morajo poznati vsa v območju svojega delokroga nahajajoča se mesta z vodo za gašenje, kakor tudi vse možnosti, da se v potrebi z njo okoristijo. Vsa ta mesta morajo v pregledni karti svojega območja točno zaznamovati, istotako v situacijskih načrtih poedinih varnostnih okrajev ter v obrambnih načrtih za posamezne važnejše zgradbe. V omarici vsake brizgalne naj bo vedno na platno nalepljen načrt, kje se v domačem naselju nahaja voda za gašenje. V načrtu je treba posebno skrbno zaznamovati vsa mesta za odvzem ali črpanje vode za gašenje, pa tudi zasunke in premere vodovodnih cevi. V načrtu naj se zabeležijo tudi važnejše ugotovitve glede dohabe vode o priliki požarov in vaj.

XIII.

ORGANIZACIJA ALARMNE SLUŽBE

Naloge alarmne službe so: ugotovitev kraja, vrsta in obseg nesreče ali nevarnosti, prijava na merodajno mesto po najkrajši poti in na najhitrejši način in takojšen vpoklic gasilcev in samarijanov v službo. Od dobre organizacije in brezhibne izvedbe alarmne službe je često odvisno, ali imajo gasilci opredek z malim odnosno srednje velikim požarom, ali pa se bodo morali boriti s požarom večjega obsega. Alarmna služba je izredno važna, pa tudi zelo delikatna, ker treba ob nenadnem izbruhu ognja ali ob nepredvideni nesreči računati z raznimi psihološkimi momenti, predvsem s splošno razburjenostjo in z brezglavostjo prizadetih. Lahko pa tudi gasilci sami izgubijo glavo, če prepozno izvejo za nesrečo ali nevarnost, ali če jim je celo nepravilno javljena.

Radi tega si moramo omisliti poseben sistem za javljanje, ki pa mora biti podrobno organiziran. Območja ožjega delokroga so razdeljena na posamezne varnostne okraje. V vsakem varnost-

nem okraju se ustanovi postaja za obveščanje, v orodišču ali v neposredni bližini tega pa gasilska postaja kot središče za obveščanje. Postaje za obveščanje in gasilska postaja naj bodo po možnosti med seboj zvezane s telefonom ali s požarno prijavnim sistemom. Izmed teh je najboljši Siemensov univerzalni sistem. Na posameznih postajah za obveščanje, ki morajo biti lahko dostopne, se namestijo požarni prijavniki n. pr. Siemensovi. Vsak izmed teh prijaviteljev oddaja, čim pritisnemo na gumb, določen brzojavni znak v gasilsko postajo. V gasilski postaji službuje stalna gasilska straža, ki iz prejetega znaka točno določi, kje je bila oddana prijava.

V manjših mestih ali občinah, kjer ni stalne gasilske straže, se uredi središče za obveščanje sporazumno z merodajnimi činitelji na orožniški postaji, pri vratarju tovarne, ali če ni boljše rešitve, v stanovanju orodjarja odnosno oskrbnika orodišča.

Poedine postaje za obveščanje se ustanovijo pri najbolj zanesljivih članih gasilske čete, ki stanujejo nekako v središču dotičnega varnostnega okraja, ali pri kaki drugi zanesljivi osebi, ki naj po možnosti razpolaga s telefonom in ki s svojo prostovoljno prevzame službo postaje za obvestila.

Te postaje se vidno označijo z rdečimi napisnimi tablami: »Postaja za obveščanje.« Prebivalstvo treba primerno poučiti o namenu teh postaj in kako naj javlja požare, nesreče ali druge večje nevarnosti.

Prijava naj bo podana čimbolj mirno in razločno. Javiti je treba točen kraj in približni obseg nevarnosti. Tako se javi pri požaru, kje je izbruhnil, kaj gori, ali gori ena, ali več zgradb in končno ali je nevarnost, da se požar še bolj razširi.

Postaja za obvestila si hitro, toda pravilno zabeleži čas prijave, ime prijavitelja in kratko vsebino prijave. Prijavo pošlje nemudoma v navzočnosti prijavitelja gasilski postaji, ki jo prejme na enak način, kakor prijavna postaja. Ves postopek naj se izvrši premišljeno, popolnoma hladnokrvno, hitro in kratko, toda jedrnato. Prijave se zabeležijo na posebne tiskovine, s katerimi naj razpolaga gasilska postaja, ki da nekoliko tiskovin tudi postajam za obvestila. Kratka zabeležba omogoča poznejšo kontrolo, dali je bila prijava hitro in pravilno podana, takoj in pravilno odposlana in dali je bila brez napake spre-

Mavčiče moža, ki se je žrtvoval za gasilsko idejo. Naša četa Te bo ohranila vedno v spominu. Bil si njen najmarljivejši član skoro od njene ustanovitve. Naceloval si ji več let. Od leta 1932 si bil pa njen tajnik do poslednjega diha. Da si bil pa res



gasilec, je pričala zlata kolajna in diploma, ki si jo dobil za svoje dolgoletno delo na gasilskem polju. Poleg Tvoje družine, občinskega odbora, Prosvetnega društva in pevskega zbora Te bo gotovo najbolj pogrešala naša gasilska četa. Naj Ti vsemogočni da mesto poleg sv. Florijana, našega prvega gasilca!

Pomembni spominski dnevi

1. nov. 1918 je zasedla srbska vojska Beograd. V mesecu septembru se je pričela rušiti fronta evropskih osrednjih držav na vseh koncih; tako je bila v dneh od 14. do 20. sept. prodrti bolgarska fronta pri Solunu. Potem je šlo pa zelo hitro naprej in vkorakanje srbske vojske v Beograd moremo označiti kot zaključek velikih vojaških operacij na jugu.

9. nov. 1456 je bil v Beogradu ubit zadnji celjski grof Ulrik II. Vladal je bil le dve leti. Čeprav ni mislil sloven-

sko, kot takrat sploh ni bilo nacionalizma v sedanjem smislu, ga moramo vendar smatrati kot nekakšnega zastopnika jugoslovanstva. Po njegovi smrti so se začeli znani boji za njegovo dediščino (Pegam in Lambergar).

12. nov. 1920 je bila z Italijo sklenjena pogodba v Rapallu, ki je določila nam krivično mejo proti Italiji in je ustvarila samostojno državo Reko. Ta se je pozneje združila z Italijo. Pogodba v Rapallu je Slovence razkosala. Tako smo dobili v teku dobrega meseca dva smrt na udarca; kajti mesec dni prej, 10. oktobra, se je bil vršil na Koroškem plebiscit in smo izgubili krasno deželo, zibelko slovenstva.

13. nov. 1560 je bil rojen v Ljubljani Tomaž Hren, poznejši škof in reformator; umrl je dne 10. febr. 1630. Njegov čas je čas protireformacije, ko je nazaj potisnjeni katolicizem prešel k protinapadu, ki ga je vodil španski kralj Filip II. Žrtev tistih bojev je bila tudi nesrečna škotska kraljica Marija Stuart. Pri nas je protireformacija uspela, in prej že močno poluteranene slovenske dežele so postale zopet katoliške.

16. nov. 1632 je padel v bitki pri Lützen na Saškem švedski kralj Gustav Adolf, ki je bil prišel s severa dol v Srednjo Evropo kot zaščitnik protestantizma. Protestanti so izgubili z njim vse nadkriljujočega voditelja, obdanega s sijajem rešitelja luteranske vere, opremljenega z močno moralno avtoriteto.

16. nov. 1869 je bil odprt Sueški prekop.

jeta. Taka kontrola je zelo koristna, ker bo odpravila napake, ki se delajo pri brezglavem oddajanju in sprejemanju prijav. Po kratkem večbanju osebja na postajah za obveščanje in na gasilski postaji zamuda časa ne bo tolikšna, da je večja točnost prijav ne bi popolnoma odtehtala.

Došle in oddane prijave se torej pismeno za beležijo tako, da se zapiše čas, ime oddajalca in prejemnika ter kratka vsebina prijave. Večja točnost prijav odtehta izgubljeni čas. Ako prejemnik ne more predati prijave na merodajno mesto telefonično ali brzojavno, ker je n. pr. obilni sneg pokvaril naprave, ali ker ne more dobiti zveze, mora prijavo predati na drug hiter in zanesljiv način. Če je možno, naj se posluži motoriziranega vozila. Po predaji prijave naj se nemudoma vrne na postajo za obveščanje, kjer mora ostati v strogi pripravljenosti, dokler nevarnost ne mine. Če pa vrši pri četi drugi važnejši posel, naj poveri službo na postaji za obveščanje drugi osebi, ki je zanesljiva in v poročevalski službi dovolj izvežbana.

Ko je gasilska postaja ali oseba, ki vrši to službo, v redu prejela prijavo, mora nemudoma vpoklicati potrebne gasilce. Ako iz prijave nedvoumno izhaja, da ni posebne nevarnosti in da zadostuje mala pomoč, potem odpošlje gasilska postaja gasilsko stražo, ali samo del iste. Če ni stalne gasilske straže, pa na tiho vpokliče potrebne gasilce, pač one, ki so najprej pri roki.

Ako je nevarnost večja, ali če bi se lahko povečala, je treba vpoklicati toliko gasilcev, da bodo nevarnosti brezdvomno kos. Tudi ta delni alarm naj se po možnosti napravi čimbolj tiho.

V veliki nevarnosti naj se izvrši popoln alarm, če je mogoče s tihim vpoklicem vseh članov, ali splošen alarm, t. j. alarm vseh prebivalcev, kakor je potreben n. pr. ob nevarnosti napada iz zraka. S splošnim alarmom se vpokličejo gasilci v službo, hkrati pa se ostalo prebivalstvo opozori na pretečo nevarnost.

Služba alarma mora biti smoteno in dobro do vseh podrobnosti organizirana. Če je tako organizirana tudi služba pripravljenosti, ki se z alarmno službo medsebojno dopolnjuje, potem sta izpolnjena dva važna strateška predpogoja za hiter in udaren nastop gasilcev.

Za vpoklic gasilcev v gasilsko službo so nam na razpolago različne alarmne naprave, in sicer:

Za tihi alarm: posebne krožne signalne naprave, zvonci, telefoni, optični signali in hitri sli.

Za akustičen alarm: električne motorne sirene, parna žvižgala, cerkveni in drugi zvonovi, gasilske trobente in druga pihala in končno strelno orožje in možnarji.

Najboljši in najbolj priporočljiv način vpo-klica gasilcev v službo je brezdvomno tihi alarm. Temu bomo dali povsod prednost, če se da dovolj hitro in zanesljivo izvršiti. Akustični alarm ima velik nedostatek, da je vsem slišen in spravi na noge vse, kar leze ino gre. Nam vsem pa je dobro znano, kako nam je vedno v napotje velika množica radovednežev in kako nas motijo nepoklicani, ki se vmešavajo v naše delo in hočejo vse bolje vedeti. Z njihovo pravočasno odstranitvijo naj se izkažejo gasilski reditelji in organi javne varnosti. Vselej morajo energično poseči vmes in napraviti red. Gasilci moramo vmešavanje nepoklicanih vedno dosledno odklanjati.

Imenitno in zanesljivo sredstvo tihega alarma so krožne signalne naprave. Sestavljene so iz centrale, t. j. stikalne plošče, na kateri so nadzorovalni aparati, prometni telefon in alarmni induktor, iz alarmnih zvoncev na izmenični tok v stanovanjih gasilcev ter iz krožnega omrežja, ki spaja vse te naprave.

Omrežje in naprave so stalno pod kontrolo mrtvega toka. Vse motnje se samodejno javljajo centrali. Kratek ali zemeljski stik v vodu, pretrgana žica ali druge motnje na vodu ne motijo oddaje signala. Ta krožni signalni sistem se lahko dopolnjuje s telefonom v stanovanju poveljnika. S pomočjo take signalne naprave gasilska postaja hkrati lahko alarmira vse gasilce, katerih stanovanja so vključena v ta signalni sistem. Alarmni zvonci v poedinah stanovanjih hkrati zazvone.

So pa tudi alarmne naprave, pri katerih je združen požarno-prijavni sistem s signalnim v en sam alarmni sistem. Bistvo tega sistema je, da se po prejeti prijavi samodejno sproži alarmni stroj, ki oddaja alarmni signal. Taka naprava dobro služi tam, kjer gasilska postaja ni stalno zasidena.

Take naprave so precej drage in razpolaga z njimi zgolj gasilstvo večjih mest. Solnograd n. pr. s svojimi 68.000 prebivalci ima 250 izvršujočih gasilcev, ki so porazdeljeni na postaje. Ti razpolagajo s 75 prijavnimi aparati in s 150 alarmnimi zvonci. Te lahko sprožijo hkrati ali pa v skupinah po deset.

S tem je dobila v prvi vrsti južna Evropa hitro zvezo z deželami južne in vzhodne Azije. Zlasti si je opomogel tudi naš Trst. Pogled na karto nam pravi, da gre pogled iz Trsta na poti proti jugu naravnost proti Sueškemu prekopu. Delnice prekopa, ki so bile prej vse v rokah Francozov in egiptškega vladarja, so prešle polagoma tudi v roke Angležev, ki so sedaj gospodarji prekopa. Delnice nesejo včasih tudi do tisoč odstotkov na leto! Spor Italije z Abesinijo je prinesel družbi, ki upravlja prekop, zopet ogromne dohodke.

19. nov. 1808 je bil rojen Janez Bleiweis; umrl je 29. nov. 1881. Leto 1848 je z marčno revolucijo prineslo tudi Slovincem politično in kulturno svobodo, ki je rodila celo vrsto kratkotrajnih časnikov in časopisov. Ta doba je označena po delu za narodno prebujanje in izobrazbo slovenskega ljudstva. Vodja tega dela pa je bil Janez Bleiweis, urednik »Novice«, strokovnega rokodelskega - kmetijskega lista. Svoboda je imela velik vpliv tudi na razvoj slovenskega slovstva, ki se je v tej dobi obogatilo z novimi pesniškimi vrstami, z novelo, romanom, črtico in dramo. Zbirali so še nadalje narodno blago, slavili narod in budili narodno zavest. Bleiweis je bil voditelj starejšega prerodnega rodu. »Novice« so skoraj 20 let vodile slovensko slovstvo v čisto poučni smeri. Njih pomen je velik, ker so: 1. združile vse slovenske pisatelje, ki so bili dotlej brez glasila; 2. zedinile Slo-

vence vseh pokrajin okrog enotnega književnega jezika in črkopisa; 3. širile veselje do branja in s tem slovensko zavednost.

20. nov. 1813 je bil rojen veliki jezikoslovec Fran Miklošič; umrl je 7. marca 1891. Bil je pravi duševni velikan in je užival mednarodni sloves. Slovenskemu imenu je mnogo koristil. V Ljubljani ima spomenik na Trgu kralja Petra.

23. nov. 1747 je bil rojen baron Žiga Zois. Valentina Vodnika, ki je bil po prvih poskusih utihnil, je ponovno navdušil za slovensko delo največji podpornik in voditelj preročnega dela, baron Žiga Zois. Zois se je zanimal za vse, kar je bilo s slovenskim jezikom in slovenstvom sploh v zvezi, in ga moramo šteti med največje naše dobrotnike. Kako naravnost ganljivo je na primer pismo, ki ga piše Vodniku 20. marca 1794 in v katerem govori o Linhartu, Kumerdeju, o slovnici in slovarju, o zemljepisu in pratiki itd.!

26. nov. 1800 je bil rojen Anton Martin Slomšek, poznejši škof lavantinski; umrl je 24. septembra 1862. Že kot bogoslovec v Celovcu je učil svoje tovariše slovenskega jezika in je pozneje kot spiritual skozi polnih deset let navajal semenišničke k pisateljevanju, jim je popravljaj in pilil njih sestavke, jih je navduševal za pesnikovanje itd. Predvsem je skrbel, da bi dobilo ljudstvo v roke dobrega in koristnega čtiva. Kakor v Celovcu, tako je pozneje tudi kot lavantinski škof posvetil vse svoje delo vzgoji duhovščine in naroda, ki ga je

Drugo sredstvo tihega alarma so navadni zvonci, napeljeni do stanovanj bližjih gasilcev, ali pa tudi telefoni, s katerimi se lahko zvežemo s stanovanji gasilcev ali oseb, ki potem obvestijo v bližini stanujoče gasilce.

Optičnih signalov se poslužujemo največ v delavnicah, kjer je precej ropota. Ko sprožimo signal, zasveti signalna luč posebne barve. Med optične signale spada prav za prav tudi dim in svetloba, ki jo povzroči požar sam.

Najslabše ter najbolj počasno sredstvo tihega alarma so sli, ki vpokličejo poedine gasilce. Da opravijo pot čim hitreje, se poslužujejo raznih vozil ali jahajo itd.

Manj priporočljiv način alarma je akustični ali slušen alarm. Sredstva akustičnega alarma so razne sirene in žvižgala, zvonovi in pihala, ter strelna orožja in možnarji. Najboljša izmed njih je električna motorna sirena, ki signalizira glasno in slišno na veliko daljavo. Taka sirena naj bi bila nameščena na strehi orodišča odnosno stolpa za cevi. Priključimo jo lahko na istosmerni ali izmenični tok, ali na baterijo. Potrebuje le malo toka in, ker je dokaj enostavno sestavljena, tudi nobene posebne nege. S takimi sirenami razpolaga mnogo tvornic. Nekatere tvornice imajo parna žvižgala ali žvižgala na stisnjen zrak. Tudi železniške lokomotive lahko alarmirajo z žvižgali.

Za signaliziranje alarma moramo predpisati posebne znake, da ločimo signal »alarm« od drugih signalov. Z navadnim krajšim ali daljšim piskom signalizirajo tvornice začetek ali konec dela ali izmene dnin. Zato moramo določiti drug signal za alarm, ki se od prvega dobro razlikuje. Tak drug signal dobimo, če ponovimo signal v gotovih presledkih. Z različnim številom poedinih žvižgov ali piskov in različnim trajanjem istih in presledkov med njimi lahko alarmiramo v različne svrhe.

Treba je, da se za vso državo določi enoten sistem takih signalov, kakor n. pr.:

Manjši požar: — — — —

en dolg ($\frac{1}{2}$ minute), tri kratki žvižgi ali piski (po 15 sekund), vmes presledki po 15 sekund.

Večji požar: — — — — — — — — — —

signal za mali požar se v presledkih po eno minuto dvakrat ponovi.

Velepožar (pomoč zunanjih čet nujno zaželen!):

— — — — — — — — — — — — — — — —
signal za mali požar se v presledkih po eno minuto večkrat ponovi.

Ako na signal: »Pomoč zunanjih čet nujno zaželen« ni potrebnega odziva, potem se signal po gotovem presledku zopet ponovi.

Za signale vojaškega značaja, kakor »mobilizacija«, »napad iz zraka« itd. naj bi se načeloma rabili le daljši žvižgi ali piski, ki trajajo najmanj po eno minuto. Z različnim številom žvižgov ali piskov, bi se alarmiralo ali mobilizacijo, ali napad iz zraka, kakor bi to vojaška oblast odredila.

Sedanja neenotnost v signaliziranju povzroča dosti zmed in otežkočuje brezhibno alarmno službo.

Po istem principu naj bi se določil smoterni sistem tudi za alarmiranje z drugimi sredstvi.

XIV.

ORGANIZACIJA POŽARNE SLUŽBE

Požarna služba je ona panoga gasilske službe, ki je bila začetek gasilskega udejstvovanja in ki je še danes glavni smoter naših teženj in našega delovanja. Zato jo moramo posebno skrbno in dobro organizirati.

Kako je naše delo na požarišču samem, bomo obravnavali v poglavju o gasilski taktiki, v katerem bomo opisali način in tehniko gasilske borbe, skratka nje izvedbo. Zato sedaj obravnavamo zgolj strateško stran požarne službe, t. j. kako se smotreno pripravimo za gašenje.

Svoje priprave za gašenje moramo skrbno in premišljeno organizirati, da bo naša požarna ali gasilska služba katere koli panoge uspešna.

Bilo bi seveda napačno, če bi četa, preden po alarmu odrine na pomoč, čakala, da se člani polnoštevilno zbero. Šaj ne gre za skupno fotografiranje!

Nevarnost je pri požarih in sličnih nesrečah največkrat vedno večja in se spreminja v vedno večjo škodo. Spričo velike naglice, s katero nevarnost raste, bo uspeh naše borbe vedno odvisen od naglice, s katero se pripravimo za borbo. Tajna našega uspeha leži v naglici našega posredovanja in v smotrenosti naših priprav za gašenje. Seveda pa je naša zmaga v veliki meri soodvisna od zmožnosti nižjih vodij, ki morajo delati v okviru celote samostojno, hitro in preudarno. Poveljnik sam ne more pregledati situacije v vseh podrobnostih, zato se tudi ne sme spuščati v podrobna navodila za borbo; podrobnosti mora prepustiti nižjim vodjem, ki morajo z lastno spretnostjo in odločnostjo rešiti položaj.

To nalogo imajo nižji (častniki in podčastniki) že v trenutku, ko ob alarmu prihite bodisi v orodišče, bodisi naravnost na kraj nesreče, če

probujal in v nemal s svojimi »Drobtinčami«. Deloval je s pesmijo in pridigo, s poučno in nabožno knjigo, z delom za šolo in z delom v šoli. Sredi za tiste čase skoro neumljivo bogatega narodnoprobudilnega ter pisateljskega delovanja, je vendar ostal duhovnik in škof v najplemenitejšem pomenu besede. Sv. stolica je na pobudo lavantinskega škofa priznala Slomšku naslov »častivrednega božjega služabnika« in dovolila, da se vršijo uvodne priprave za proglasitev blaženim.

27. nov. 1865 se je rodil naš Evangelist Krek. Umrl je mnogo prezgodaj, 3. okt. 1917, pred 22 leti. Spominjali smo se ga s hvaležnostjo, našega največjega moža zadnjih desetletij.

(»Naša moč«)

Kaj zanima angleške častnike?

Vprašanja Mr. Dixenu, zast. home-office na letnem zborovanju zveze brit. gasilskih častnikov koncem 1938. leta. (Gasschutz und Luftschutz, 1939, 56.)

Home-office se trudi z vzpostavljanjem enotnega organizacijskega načrta za gasilstvo, ki naj ustreza vsem potrebam morebitne vojne, upoštevajoč vse dosedaj pridobljene izkušnje in naj bi postal sestavni del nedovršenega zakona o angleškem gasilstvu. — Mr. Dixon je obširno poročal o vseh ukrepih H. O., ki so bili izvršeni ter se še nameravajo izvršiti.

Prvotne odredbe, po kateri naj patrolira gasilstvo med zračnim napadom po ulicah v popolni gasilski opremljeni, pripravljeno za takojšnje inter-

vencije, in sicer v presledkih od 10—15 minut, H.-O. sedaj več ne smatra za ugodno, pač pa še pride v poštev v primeru, da se bi vrstil napad za napadom. Sprejetje gasilskega zakona ne bi pomenilo konca sedanjega angleškega gasilstva, temveč bi le doprineslo k njegovemu razvoju. Važno pa je sodelovanje krajevnih oblastev, gasilskih častnikov in H.-O., ki ga naj v glavnem doseže. Dosedanje prostovoljne kakor tudi nestalne gasilske čete ne bodo prenehale, ker jim pripadajo tudi v bodoče še razne zelo važne naloge. Ker pa ni mogoče povečati miroljubnega staleža požarnih bramb v zadostni meri za potrebe pasivne brambe, se morajo postaviti k vsem četam pomožni gasilci, ki jih je treba že v sedanjem času izvežbati za težke naloge vojnega časa. Mudil se je tudi pri težavah, ki jih dela rekrutacija pomožnih gasilcev, nato pa je prešel na potrebne ukrepe glede postavljanja pomožnih gasilskih čet in formiranja gasilskih patrol, zasilne preskrbe z vodo in izboljšanja normalne preskrbe z vodo ter glede transporta vode in benzina. Obširno se je pečal tudi s produkcijo gasilnega orodja za potrebe pasivne brambe, ki bo z ozirom na stvarne kritike in nasvete iz gasilskih krogov odgovarjalo svojemu amenu.

Poročilo Mr. Dixona je izzvalo živahne debate in so postavili gasilski častniki ter razni občinski svetniki sledeča vprašanja:

1. Ali naj ostanejo sprejeti pomožni gasilci tudi v mirnem času člani dotičnih požarnih bramb,

so bili ob alarmu v njegovi bližini. Njihovo delovanje v poslednjem slučaju spada v poglavje o gasilski taktiki.

Prvi častnik ali podčastnik, ki prihiti v orodišče, prevzame tam dolžnost prvega reditelja. Predvsem mora, če je le količkaj možno, dobiti zanesljiva poročila o kraju, vrsti in obsegu nevarnosti odnosno nesreče, potem pa ureja odhod edinic in skrbi za poročevalsko službo.

Gasilci, ki so prvi prišli v orodišče, se zbero v I. gasilski roj.

Po činu starejša, sicer pa najsposobnejša med njimi prevzame dolžnosti rojnika in podrojnika. Z njima vred naj šteje ta roj 10 gasilcev, ako ga pa čaka lažji posel, lahko tudi par gasilcev manj. Roj odrine s potrebnim orodjem za prvo pomoč čimprej na kraj nesreče.

Če pride med prvimi gasilec, ki ima posebne dolžnosti, ne vstopi v ta roj, temveč takoj pristopi k orodju ali vozilu, ki mu streže, ga pripravi za odhod, oziroma ga preizkusi; tako n. pr. strežnik motorne brizgalne za poizkušnjo požene motor.

Poveljnik odrine s I. gasilskim rojem, če je slučajno prihitel med prvimi, dočim za to določeni častnik zbere in uredi nadaljne edinice in jih čimprej vodi v borbo.

I. gasilski roj mora biti opremljen z vsémi sredstvi za prvo pomoč požarne ali, če gre za drugovrstno nesrečo, dotične druge službe.

Kako orodje in kako opremo naj imajo čete za požarno službo?

Večje čete naj imajo za I. gasilski roj: manjši okreten tovorni avto, uporabljen tudi v hribovitih krajih, na njem:

manjšo, lahko prenosljivo motorno brizgalno; lahki, dvokolni navijak z dvema prenosljivima vretenoma s cevmi, z ročnikom, ključem za nadzemske in nastavkom za podzemsko hidrante;

5 dvojno zviti rezervni cevi, razdelilec; lahko, stikalno lestvo ali 2 kljukasti lestvi; štiri plezalne vrvi;

dve kompletni azbestni obleki; dvoje malih aparatov za dihanje (po Draegerjevem sistemu);

maske in ročne svetilke za vso posadko; kompletno izolirno opremo za električarja; aparat za ročno gašenje s peno, aparat za suho ročno gašenje;

ročno lekarno;
4 vedra za vodo;
sekiro, žago, 2 krampa, 2 lopati itd.

Večje čete naj imajo za gasilsko službo eno ali več avtomobilnih brizgaln z visokotlačnimi centrifugalnimi črpalkami in s priklopljenimi navijaki za cevi ali s priklopljenimi prevoznimi motornimi brizgalnami;

na vsakem avtu: lažjo prenosljivo motorno brizgalno, razdelilec, zadostno dolžino cevi (na prenosnih vretenih ali dvojno zvutih);

2 manjši lestvi (kljukasti ali stikalni);

4 plezalne vrvi;

najmanj 2 kompletni azbestni obleki;

4 male aparate za dihanje (po Draegerjevem sistemu);

ročne svetilke in maske z vso opremo proti strupenim plinom;

razne specialne opreme, kakor izolirne za električarje, za avtogensko rezanje itd.;

aparat za ročno gašenje s peno, aparat za suho ročno gašenje;

ročno lekarno;

4 vedra za vodo;

sekiro, žago, 4 krampe, 4 lopate itd.

Nadalje naj imajo večje čete za gasilski odsek vsaj eno vrtilno »Magirusovo« avtolestvo z vsem priborom.

Večje čete naj imajo za samarijansko službo: vsaj en univerzalni sanitetni avto ali več sanitetnih avtomobilov; *na vsakem avtu:*

najmanj 2 zlozljivi nosilnici za prenos ponesrečencev;

2 kompletni poljski lekarni;

2 garnituri obvezovalnih deščic;

6 odej, 4 vedra, 2 vrvi;

pulmotor;

2 mala aparata za dihanje (po Draegerjevem sistemu);

ročne svetilke in maske za vso posadko;

potrebna druga sredstva za obrambo proti strupenim plinom;

razne specialne opreme, kakor izolirne za električarje, za avtogensko rezanje itd.;

sekiro, žago, 2 krampa, 2 lopati itd.

(Konec sledi)

ki so jih prevzele v šolo, čeravno ne stanujejo v njihovem okolišu?

2. Ali je mogoče obljubiti občinam, da se pomožni gasilci med 25. in 45. letom starosti ne bodo vpoklicali k vojakom (čemu jih naj sicer šolajo)?

3. Ali bo dal H.-O. gasilsko orodje za namene pasivne brambe na razpolago tudi zasebnim gasilskim četam?

4. Kje se naj sklonijo gasilske patrle med samim napadom iz zraka?

5. Ali predvideva gasilski zakon posebne odškodnine (honorarje) gasilskim častnikom kakor tudi ostalemu gasilskemu osebju, ki se ukvarja s poučevanjem pomožnih gasilcev?

6. Ali bi dal H.-O. gasilsko opremo tudi tistim občinam, ki še nimajo organizirane gasilske čete, pač pa že v ta namen nastavljenega vodjo?

7. Ali bodo v slučaju vojne tudi pomožni gasilci enakopravni z vojniki teritorialne armade? Vlada namerava izvesti obvezne rekrutacije za vojsko ter je izstopila večina prijavljenih pomožnih gasilcev, ker niso mogli dobiti pismenega potrdila, da bodo v slučaju vojne oproščeni od službe v armadi.

Gasilski častniki so se tudi pritoževali nad okolnostjo, da so v večini občin vodje in poveljniki le na papirju, dejansko pa so pod nadzorstvom občinskih nadzornih organov.

Na vsa ta in še mnogo drugih vprašanj Mr. Dixon tedaj še ni mogel odgovorjati, pač pa je dejal, da so poklicni gasilci oproščeni službe načeloma za prve tri mesece vojne.

Pravilnik, s katerim se predpisuje celokupno delo za zaščito pred napadi iz zraka

I. del.

Splošno navodilo.

B. 1. Postopek za zaščito otrok.

a) Osnove za ureditev zaščite.

1. Skladno s členi 16., 17. in 23. uredbe o zaščiti pred zračnimi napadi in pravilnikom o zaščiti pred zračnimi napadi, I. del, oddelek B, se mora organizaciji zaščite otrok posvetiti posebna skrb, ne samo zato, ker otroci ne morejo sami za sebe skrbeti, marveč tudi zato, ker bo število nepreskrbljenih otrok, če bo vojna, takoj znatno naraslo in se bo, dokler bo vojna, trajno zviševalo.

2. Splošna skrb za otroke spada v področje ministrstva za socialno politiko in ljudsko zdravje; »Jugoslovanska unija za zaščito dece« pa je kot posebna ustanova za zaščito otrok po svoji iniciativi pomožni organ vseh pristojnih oblastev po tem pravilniku in po uredbi o zaščiti pred zračnimi napadi.

Vse privatne organizacije, ki se želijo baviti z zaščito otrok, smejo sodelovati samo po uniji za zaščito dece. Delo unije v mirnem času pa mora imeti na umu tudi razmere in potrebe zaščite otrok v vojnem času. Zato morata organizacija in poslovanje unije v mirnem času biti tako urejeni, da more unija tudi v vojni opravljati svoje delo uspešno in po natanko določenem načrtu.

Radi čim uspešnejšega dela mora unija po svojih odborih v banovinskih kakor tudi v drugih krajih stopiti v zvezo z banovinskimi in krajevnimi odbori za zaščito pred zračnimi napadi, in to v smislu spredaj navedenih določb uredbe in pravilnika. Osrednja uprava pa mora stopiti v zvezo s pristojnimi ministrstvi (za notranje posle, socialno politiko in ljudsko zdravje, prosveto, gradbo, pravosodje in promet) in nadaljevati delo v smislu tega pravilnika.

3. Jugoslovanska unija za zaščito dece priskrbi podatke nepreskrbljenih otrok od ministrstva za socialno politiko in ljudsko zdravje in jih po potrebi zbira in dopolnjuje tudi po svojih banovinskih in krajevnih odborih, da je kar najpopolneje poučena. Ti podatki služijo za pripravo organizacije za zaščito otrok v vojnem času.

Ko se izdeluje načrt za zaščito otrok v vojnem času, je treba upoštevati, da bo število nepreskrbljenih otrok, ki bo na skrbi javne zaščite v vojnem času, mnogo večje kot v mirnem času. To število se bo zviševalo zlasti tudi z otroki iz pasivnih krajev, ki so že po kratkem trajanju vojne

izpostavljeni posebnemu trpljenju. Zato mora predvidena organizacija biti zmožna, da poskrbi za mnogo večje število otrok, kot jih dajejo mirnodobni podatki o nepreskrbljenih otrocih.

Potemtakem se mora tudi organizacija unije razviti tako, da bo zmožna poskrbeti za vse otroke, ki bodo v vojnem času javnemu skrbstvu na skrbi.

4. Krajevni odbori unije bodo najboljše poslovali, če jih bodo sestavljali učitelji in učiteljice osnovnih in vseh drugih, zlasti srednjih šol, dalje zdravniki, zlasti otroški, duhovniki, mestni uslužbenci in člani raznih dobrodelnih, predvsem ženskih društev.

Ti krajevni odbori unije morajo biti razdelki krajevnih pododborov za izseljevanje, uprave banovinskih sekcij unije pa morajo biti zastopane v banovinskih pododborih za izseljevanje kot njih razdelki.

5. Število članov v posameznih odborih unije je odvisno od obsežnosti posameznih banovin ali posameznih krajev, od njihovega gospodarskega stanja in od njihove ogroženosti, dalje od verjetne obsežnosti poslov zaradi sprejemanja in zaščite nepreskrbljenih otrok, uvaževaje, da ne sme ostati noben otrok nepreskrbljen.

6. Poslovalnica odbora unije mora biti v vsakem kraju prebivalstvu znana, medsebojna zveza vseh organov unije v vsej državi pa mora biti popolnoma zavarovana.

7. Občinska in državna oblastva in tudi vsa privatna društva, ki se bavijo z zaščito otrok, morajo biti nasproti vsem organom unije uslužna in jim pomagati pri zbiranju nepreskrbljenih otrok in njih odpošiljanju v zbiralna središča ali v njih zavetišča.

Načeloma morajo biti središča za zbiranje otrok sreski kraji.

Zavetišča za otroke iz več srezov se morajo postaviti in urediti blizu dobrih prometnih zvez in v rodovitnejših krajih. Načeloma morajo biti ta zavetišča v okolišču srezov, iz katerih so otroci, in kjer se dá tudi njih oskrba lažje urediti. Kraje za taka zavetišča (za dva ali več srezov) določi banovinski pododbor za izseljevanje po predlogu pristojnih krajevnih odborov unije.

8. Mesta morajo po svoji obsežnosti, začeni že s 15.000 prebivalci, že v mirnem času imeti po eno svoje otroško zavetišče. V mirnem času se uporabljajo ta zavetišča lahko koristno kot otroška okrevališča in letovišča. To je dolžen urediti krajevni odbor unije za zaščito dece pod nadzorstvom pristojnega oblastva.

Načeloma je treba v enem zavetišču zbrati 300 do 600 otrok in jih porazdeliti po ločenih paviljonih, in to: dojenčke (z materami), otroke do osnovne šole, nato ločeno dečke in deklice v starosti za osnovno šolo in končno tudi ločeno dekleta in fante v starosti za srednjo šolo. Zavetišče tvorita potemtakem po dva ali več paviljonov drug poleg drugega, tako da se nekatere potrebe lahko skupno upravljajo, zlasti oskrba, šolski pouk itd.

9. Otroška zavetišča se napravijo vstran od večjih, zračnim napadom izpostavljenih krajev in industrijskih podjetij, predvsem v krajih, ki so za otroke varni, če so le-ti določeni. Za take pa se izrečejo manjši naseljeni kraji v gozdnatih predelih ali poleg večjega gozda in po možnosti na visokem, ki so malo izpostavljeni zračnim napadom in kjer je zadosti vode.

Velikost otroškega zavetišča je odvisna od pričakovanega števila otrok, ki naj se zberejo iz okoliša mesta, h kateremu spada to otroško zavetišče. Vsako otroško zavetišče mora imeti poleg stanovanjskih oddelkov za otroke tudi ostale potrebne prostore in lokale, in to za upravno in delovno osebje zavetišča, za jedilnice, učilnice, skladišče potrebščin, kuhinjo, za pranje perila in sploh za vse druge potrebe.

Vsako otroško zavetišče mora imeti svoje bolniško poslopje z zadostno možnostjo za osamitev nalezljivo obolelih ali sumljivih otrok kakor tudi svoj lastni ambulatorij in hišno lekarno. Zato je zelo potrebno, da so otroška zavetišča blizu naseljenih, toda ne izpostavljenih krajev, kjer se dajo urediti po potrebi postranski prostori, v sili pa tudi otroško zavetišče samo razširiti.

10. Nove zgradbe otroških zavetišč je treba izdelati po paviljonskem tipu solidno, toda ne razkošno in drago. Stanovanjska poslopja morajo biti dovolj velika za po 100 otrok v enem paviljonu, če imajo nadstropja, pa za po 100 otrok v vsakem nadstropju; vhodi v pritličje in v nadstropje morajo biti popolnoma ločeni. Paviljoni, ki so določeni za dojenčke, pa tudi za otroke v predšolski dobi, morajo biti pritlični. Vsekakor morajo biti pri izdelavi povsem novih otroških zavetišč sobe za dojenčke načeloma velike za po 5 otrok, sobe za bolj odrasle otroke pa za največ po 20 v eni sobi. Ostale prostore je treba zgraditi ločeno po njih važnosti in po materialnih sredstvih, ki so na razpolago.

11. Radi kar moči cenene izvršitve vseh gradbenih del v otroških zavetiščih morajo biti vse zgradbe v vseh otroških zavetiščih tipizirane po obmerih vseh prostorov in njihovih delov, kakršni so n. pr. okna, vrata, sobe, prostori za pomožno osebje, kuhinje, pralnice, stranišča itd. Strehe pročelja in način postavitve posameznih zgradb pa morajo biti takšni, da nimajo vnanje podobe kakšne posebne naprave.

Prav tako mora biti tipizirana tudi oprava po zgradbah enake vrste, kakršna so mize, klopi, pa tudi postelje, peči, kuhinjske potrebščine, oprema pralnice itd. Dalje tudi osebne otroške potrebščine, kakršne so obleka po kroju in blagu, perilo, posteljne stvari, zdravstvene in vse druge potrebščine, s katerimi je treba otroška zavetišča založiti.

12. Na podstavi tako izdelane izenačitve gradbenih objektov in vseh ostalih potrebščin otroških zavetišč mora glavni odbor unije določiti, kaj od vsega tega priskrbi glavni odbor sam s svojim delom (ob sodelovanju vseh včlanjenih društev in organizacij) in kaj naj nabavijo in izdelajo banovine in mestne občine same s sekcijami in odbori unije.

13. Vsekakor pa ni lahko postaviti za celokupno število otrok povsem nova zavetišča. Zato si je treba prizadevati, da se zasedejo za vojne tudi obstoječe večje zgradbe v krajih, ki nimajo posebnega pomena za zračne napade. Taki kraji so kopališča in letovišča, planinski domovi, samostani itd. Ob vsem tem pa je treba tudi ta zavetišča urediti tako, da ustrezajo po ureditvi novo postavljenim otroškim zavetiščem.

Del otrok, zlasti otrok od enega do sedmih let, je mogoče v vojnem času dobro spraviti tudi pri tujih rodbinah po vaseh. To mora biti organizirano v obliki vaških rodbinskih kolonij, kakor so urejene obstoječe kolonije za dojenčke in male otroke (pravilnik ministrstva za socialno politiko in ljudsko zdravje z dne 28. oktobra 1929., št. 35.213). Glavni dve načeli, da so otroci spravljani v naseljih koncentrirano in da so pod

strokovnim nadzorstvom v kraju samem, se morata uporabljati zlasti tudi v vojnem času.

Že v mirnem času mora imeti vsaka banovina kakor tudi vsako mesto z več ko 20.000 prebivalci zadostno število vaških rodbinskih otroških kolonij v takih krajih, kamor je mogoče spraviti v vojni znatno večje število otrok. Koliko število takih kolonij zadostuje za vsako banovino in vsako mesto, predpiše ministrstvo za socialno politiko in ljudsko zdravje na predlog osrednje uprave unije.

Rodbinske otroške kolonije se smejo ustanoviti z namenom, da služijo tudi v vojnem času, samo v krajih, ki se morejo izreči za kraje, varne za otroke.

14. Da bi se otroci čim normalneje izobraževali in vzgajali, jih je treba razdeliti po starosti, kakor je navedeno v točki 10. Zato je treba zbrati srednješolske otroke iz vse banovine v otroška zavetišča okrog večjih naseljenih krajev, manjše otroke pa v zavetišča okrog manjših krajev v isti banovini. To razmestitev je treba izvršiti, brž ko dovolijo razmere po prvi odpravi iz mest v najbližja zavetišča.

15. Pri razmestitvi otrok po prednji točki nastane potreba, da se lotijo odbori unije za zaščito dece tudi izenačitve ustroja šolskega pouka pri pristojnih oblastvih s podporo banovinskih odborov po členih 12., 13. in 16. uredbe o zaščiti pred zračnimi napadi.

b) Osebe: vrsta, število, kakovost in njegovo opravilo.

16. Razen osebja, zaposlenega pri glavnem, pri banovinskih in pri krajevnih odborih, mora imeti unija za zaščito dece tudi še drugo osebje s posebnimi službami, in to: v posameznih krajih in središčih za zbiranje otrok, za odpošiljanje otrok z vlaki in drugimi vozili iz zbiralnih središč v zavetišča; in naposled v otroških zavetiščih in središčih rodbinskih kolonij za vse posle pri njih.

17. Za delo v otroških zavetiščih je treba imeti dovolj osebja za ustrezne vrste poslov, in to: vodilnega in upravnega osebja; učnega osebja; osebja za oskrbo z vsemi potrebščinami; za vzdrževanje zdravja in higiene in za zdravljenje otrok; za vzdrževanje reda in snage; za strežbo in varovanje povsem malih otrok; za popravljanje obleke, pripravljanje hrane, pranje perila itd.

18. Za to je treba v vojnem času uporabljati osebje predvsem iz ministrstev in kraljevskih banskih uprav, če ni popolnoma zaposleno v svoji redni službi pri morebitni evakuaciji, dalje učno osebje vseh šol, ki preneha po odločbi ministra za prosveto poslovati. Mimo tega vsi še sposobni uradniki v pokoju raznih strok, zlasti učne moči (profesorke in učiteljske), če niso zavezani vojaški službi v vojni, strokovno izobražene sestre pomočnice, pestunje, bolničarke, ambulančno osebje kakor tudi gospodinje in dekleta, ki ostanejo brez rednika ali brez posla, s katerim so se preživljale, zlasti, če ima taka ženska oseba otroka ali brata ali sestro v otroškem zavetišču. Tako osebje, če ni izurjeno, je treba že v mirnem času pripravljati za dolžnosti, za katere naj se uporabi.

Pomožno strokovno osebje je treba pripravljati za njegove naloge že v mirnem času v posebnih teoretično-praktičnih tečajih, ki jih prirede ministrstvo za socialno politiko in ljudsko zdravje, ministrstvo za prosveto, banske uprave, velike mestne občine, osrednja uprava in bano-

vinske sekcije unije po točki 5. člena 12. in točki 9. člena 16. uredbe o zaščiti pred zračnimi napadi.

V teh tečajih se pripravlja pomožno strokovno osebje zlasti za strežbo otrok v otroških zavetiščih in za zabavljanje in zaposlovanje otrok v izvenšolskih urah.

Razen tega se morajo prirejati posebni tečaji tudi za izobraževanje vodilnih osebnosti za organizacijo otroške zaščite v vojnem času.

Če ni kvalificiranega strokovnega osebja, je treba že v mirnem času pripravljati kar moči velik kader pomožnega osebja, poleg tega pa kar največje število oseb, zlasti žensk za kar najbolj vsestransko praktično zaščito otrok v vojnem času.

19. Vsako otroško zavetišče mora imeti svojega upravitelja z ustrezno upravo, ki je sestavljena po velikosti zavetišča in po dejanskih potrebah iz tajništva, za skupno opravljanje vseh vrst poslov in za osebne zadeve; iz učnega odseka, za voditev celokupnega pouka (razen v zavetiščih za dojenčke); iz zdravstvenega odseka, za prehrano in oskrbo z vso materialno opremo; iz inženirskega odseka, za vzdrževanje vseh poslopij in napeljav v dobrem stanju; dalje za službo zaščite pred zračnim napadom kakor tudi za požarno službo, vse to po uredbi in pravilniku o zaščiti pred zračnimi napadi.

Da se prihrani osebje, ni treba, da bi se vselej ustanovili vsi odseki; marveč si je treba kolikor le moči prizadevati, da opravlja ena oseba dolžnosti iz pristojnosti dveh ali tudi več odsekov. Prav tako je za prevoz otrok pogosto mogoče uporabiti tudi osebje iz zavetišča ali iz središč za zbiranje otrok.

20. Na čelu vsakega takega odseka je starešina odseka, kateremu se prideli potrebno osebje po obsežnosti poslov, oziroma po številu in starosti otrok v zavetišču, pri čemer je upoštevati, da je pri manjših otrocih treba več osebja.

c) Gmotna sredstva za napravo otroških zavetišč in rodbinskih otroških kolonij in obveznost unije.

21. Poslopja za otroška zavetišča se morajo postaviti in oprema zanje napraviti že v mirnem času, in to ob podpori vseh občin vsega okoliša, iz katerega naj se otroci zberejo, in ob gmotni podpori banovine in države. Ta poslopja morajo tudi v mirnem času rabiti poglavitno za letovanje in okrevanje otrok. To mora urediti pristojno mestno poglavarstvo, oziroma občinska uprava sporazumno s krajevnim odborom unije za zaščito dece; na ta način naj se priskrbijo tudi najpotrebnejša sredstva, da se postavljena poslopja stalno vzdržujejo v dobrem stanju.

Sorazmerno z velikostjo posameznih naseljenih krajev je treba postaviti tudi ustrezno število paviljonov, in to po določenem načrtu, tako da se dá, če bi bilo treba, otroško zavetišče tudi povečati in da se pri tem upošteva tudi možnost maskiranja kakor tudi lahke oskrbe zavetišča.

22. Odbori unije za zaščito dece v vseh krajih in banovinah kakor tudi glavni odbor si morajo dejavno prizadevati, da pridobijo kar največ sredstev iz prostovoljnih prispevkov in da morejo preskrbeti postavljene paviljone ob gmotni podpori pristojne mestne občine in banovine z opravo in ostalimi potrebščinami. Če te potrebščine in oprava v mir-

nem času niso potrebne, jih je treba imeti v ločenem delu paviljona, n. pr. v skladišču, ako bi ne bilo napravljeno posebno skladišče.

23. Varovanje tako napravljenih poslopij je treba poveriti primer-
nim osebam, ki naj v teh zgradbah ali v kakem posebnem manjšem po-
slopiju stanujejo in dobivajo za svojo skrb tudi še druge ugodnosti.

24. Osrednja uprava Jugoslovanske unije za zaščito dece mora na
podstavi tega pravilnika vse svoje dosedanje predpise dopolniti, po po-
trebi pa izdati tudi posebna navodila o zaščiti otrok v vojnem času.

Za vsa svoja navodila kakor tudi za navodila glede celokupne zdru-
žene akcije za zaščito otrok v vojnem času, ki jih izda unija na podstavi
tega pravilnika, mora zaprositi poprejšnje soglasnosti ministrstva za
socialno politiko in ljudsko zdravje in državnoobrambnega inspektorata.

25. V vsem ostalem, pa tudi glede gmotnih sredstev za napravo
otroških zavetišč in vzdrževanja posameznih otroških kolonij v vojnem
času se je treba ravnati po uredbi o zaščiti pred zračnimi napadi, in to
po točkah e) in f) člena 19. in členu 22., pri čemer je vzeti, da so vsi
odbori unije v banovinah in po posameznih krajih razdelki pododborov za
izseljevanje po točki 1. člena 13., točki 3. člena 16. in členu 17. uredbe
o zaščiti pred zračnimi napadi. Posamezni odbori unije so glede nad-
zorstva in kontrole pod ustreznimi pododbori banovinskih in krajevnih
odborov za zaščito pred zračnimi napadi. Tudi vsa organizacija unije
spada glede obveznosti, dolžnosti in poslovanja posameznih svojih članov
in celih svojih odborov pod določbe členov 19., 20., 21., 22., 23. in 24.
uredbe z zakonsko močjo o zaščiti pred zračnimi napadi.

V Beogradu, dne 8. junija 1939.; Đ. št. 8127.

Minister za vojsko in mornarico, armijski general

Mil. Đ. Nedić s. r.

**Bliža se konec leta. Mislimo, kako bomo
naš list zboljšali!**

Vsi in vsak mora pomagati!

Nove naročnike si želimo, pridobite jih!

Gasilec mora naročiti „GASILCA“!

Samo 20.- din na leto za lepo knjigo!

»GASILEC« izhaja vsakega 20. v mesecu in stane za člane letno 20 din, za čete in
župe 25 din, za občine in druga oblastva ter zasebnike pa 30 din. Naročnina za ino-
zemstvo 40 din. Posamezna številka stane 2.50 din. — List izdaja Gasilska zajednica
za dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Franc Kramberger, mestni uradnik
v Mariboru. — Urednik Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. — Tehnični,
oziroma strokovni sestavki se objavijo šele potem, ko jih pregleda zajedničin gasilski
inspektor. — Tisk Tiskarne sv. Cirila v Mariboru, predstavnik Albin Hrovatin.

SAMSA FRAN

trgovina gasilskega orodja in potrebščin
ZAGREB, MARULIČEV TRG 12

LASTNIK

ŠIME DESPOTOVIĆ

zastopnik prve svetovne tovarne
Magiruswerke, Ulm na Donavi

katera edina sama izdeluje vse vrste lestev, začeni od 2 do 60 m višine, vse vrste motornih brizgalk od 14 do 120 KS, ki dajo od 400 do 3.600 l vode ali 2.000 do 10.000 l pene v minuti z 12 curki itd., s katerimi oskrbujejo ves svet. Tovarna Magirus posluje po vsem svetu, tvrdka Samsa pa posluje v naših krajih preko 30 let. Razen strojev in opreme za iste, kakor opremo za gasilce, zlasti priporočam vse vrste cevi, mask, zastav, štampiljk itd.

Gasilci, kupujte edino Magirusove najpopolnejše stroje, ki gasijo po volji z vodo ali s peno.

Blago dajem po tovarniški ceni. Zahtevajte specialne ponudbe.

Tudi mi

pomagamo pogorelcem!

Vaša pomoč nesrečnemu posestniku je v tem, da mu rešite pri požaru, kar se rešiti da. — Naša pomoč pa je v tem, da vsakemu celoletnemu naročniku »Slov. gospodarja« plačamo po pravilniku din 1000.—, če mu je pogorela njegova hiša, kamor »Slov. gospodar« prihaja. Dosedaj smo izplačali že nad din 300.000 teh podpor. Imejte tudi vi in svetujte vsakemu, naj ima svojo hišo **brezplačno** zavarovano. Za to zavarovanje ni namreč nikakega doplačila, treba je biti le naročnik »Slov. gospodarja«. — Naročnina »Slov. gospodarja« znaša na leto din 32.—, prihaja pa list vsak teden na 16 straneh in ima še posebne mesečne in druge priloge.

Naročite se na

„Slovenskega gospodarja“, Maribor, Koroška c. 5